

NEVŞEHİR ÜNİVERSİTESİ
KAPADOKYA ARAŞTIRMA VE UYGULAMA MERKEZİ (NEVKAM)

1. Uluslararası
NEVŞEHİR
TARİH VE KÜLTÜR
SEMPOZYUMU
BİLDİRİLERİ

16-19 Kasım 2011, **Nevşehir**

Editör

Yrd. Doç. Dr. Adem ÖGER

4.
Cilt

1. Uluslararası Nevşehir Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildirileri

Nevşehir Üniversitesi Yayınları: 2

Editör

Yrd. Doç. Dr. Adem ÖGER

ISBN: 978-605-4163-02-1 (tk)
978-605-4163-07-6 (4.cilt)

1. Baskı

Nisan, 2012 / Ankara

Kapak ve Sayfa Tasarımı

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık
Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Cadde 1396. Sokak No: 6
06520 (Oğuzlar Mahallesi)
Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx
Faks : 0 312. 284 37 27
E-mail : grafiker@grafiker.com.tr
Web : grafiker.com.tr

Baskı, Cilt

Grafiker®

Ofset Yayıncılık Ltd. Şti.

Kazım Karabekir Caddesi
Ali Kabakçı İşhanı 85/3
İskitler-ANKARA

Tel : 0 312. 384 00 18
Faks : 0 312. 342 16 52

DESTEKLERİ İÇİN

Nevşehir Valiliği'ne, Nevşehir Belediyesi'ne, TÜBİTAK'a,
Avanos Belediyesi'ne, Başdere Belediyesi'ne, Çat Belediyesi'ne,
Derinkuyu Belediyesi'ne, Göre Belediyesi'ne, Gülşehir Belediyesi'ne,
Göreme Belediyesi'ne, Hacıbekaş Belediyesi'ne, Kavak Belediyesi'ne,
Mustafapaşa Belediyesi'ne, Uçhisar Belediyesi'ne, Ürgüp Belediyesi'ne

TEŞEKKÜRLERİMİZLE

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİLER

(Bildiriler Alfabetik Olarak Sıralanmıştır)

Hatice KETEN - Gülçin KARACA

Geleneksel Giysi Motiflerinden Oluşturulan Kadın Yeleği Örneği 5

Hava SELÇUK

Mürûr u Ubûr Edenlerin Gözüyle Hacibektaş: Seyahatnameler,
Salnameler ve Şer'iyye Sicillerine Göre Hacibektaş'ın Tarihi..... 33

Hülya YAVUZ ÖZDEN

Organik Mimarlığın Ürgüp Bölgesindeki Uygulamaları ve
Günümüz Organik Tasarımları İle İlişkileri 53

Hüseyin BENLİ

Nevşehir ve Çevresindeki Üzüm Bağlarının Kullanılmayan
Asma Yapraklarının Ülke Ekonomisine Kazandırılması Üzerine Bir Çalışma 65

Hüseyin SARAÇ

Cumhuriyet Döneminde Nevşehir'de Basın-Yayın Organlarının
Tarihsel Gelişim Süreci (Gazete, Dergi ve Bülten) 77

Hüseyin SEVİNDİK

Nevşehir İlinde Geleneksel Doğum Uygulamaları 115

İbrahim Ethem ÖZKAN

Türk Soy, Boy ve Oymak Adlarının Nevşehir Yöresi Yer Adlarına Yansıması ... 131

İbrahim İLHAN - Emine YILDIZ KALE - Neşe ACAR

Nevşehir'de Yeşil Yıldız Projesi'nin Uygulanamamasının Gerekçeleri 137

İbrahim İLHAN - Ersan ERSOY

Nevşehir Ekonomisinin Sektörel Analizi..... 153

İdris Nebi UYSAL

Nevşehir Ağızlarında Kullanılan Deyimler 195

İlknur AYDOĞDU KARAASLAN

Küreselleşme ve Kùltürler Arası İletişim Sürecinde
Nevşehir İli Destinasyonlarında Bir İmaj Geliştirme
Girişimi Olarak Web Tasarımı Modeli 211

İlknur AYDOĞDU KARAASLAN- Nimet ÖNÜR

Gelişmiş Avrupa Ülkelerinin Destinasyonlarıyla Nevşehir
Turizm Destinasyonu Web Siteleri Üzerinde Karşılaştırmalı Bir Analiz:
Farklılıklar, Benzerlikler, Öneriler 233

İlyas GÖKHAN

İslam-Bizans Mücadelesi'nde Orta Kapadokya Bölgesi (640–962) 255

İmran GÜNDÜZ ALPTÜRKER

Hırka Dağı'ndaki Ardıç Ağacı Üzerine Anlatılan Efsaneler..... 271

İrfan MORİNA

Fraşeri Kardeşlerin Arnavut'luktaki Bektaşiliğe Katkıları..... 291

Janos SİPOS

Birkaç Nevşehir Türküsü ve Onların Avrasya Paralellikleri Hakkında 305

Kadri H. YILMAZ

Nedim'in Şiirlerinden Hareketle Damat İbrahim Paşa ve Faaliyetleri 317

Kemal GURULKAN

Arşiv Belgeleri Işığında Nevşehirli Ulema ve Hizmetleri 325

Kevser DEĞİRMENCİ

XX. yy. Başlarında Nevşehir Hapishanesinin Genel Durumu 339

Kezban SÖNMEZ

Nevşehir İli Ürgüp İlçesinde Düğün Adetleri ve Çeyiz Geleneği 355

Kubilay KOLUKIRIK- Günsu YILMA

"Ürgüplü Refik Başaran ve Türk Müzik Kültürüne Katkısı" 373

Lütfi BUYRUK

Kapadokya'da Butik Otel İşletmeciliğinin Gelişimi ve Sorunları 391

M. Fatih MÜDERRİOĞLU

Nevşehir ve Çevresindeki Osmanlı Camilerinden Örnekler 405

Murat ÖNTUĞ- Hüseyin SARAÇ

Nevşehir Kazâsı'nın Eğitim, Dinî ve Sosyal Yapıları (1700-1800)..... 423

NEVŞEHİR EKONOMİSİNİN SEKTÖREL ANALİZİ

SECTORAL ANALYSIS OF NEVSEHIR ECONOMY

İbrahim İLHAN* - Ersan ERSOY**

ÖZET

Çalışmanın analiz birimini Nevşehir ili, çalışma konusunu ise ilin mevcut ekonomik yapısı oluşturmaktadır. Çalışma hazırlanırken ikincil verilerden yararlanılmıştır. Çalışmanın amacı Nevşehir'in ekonomik yapısının mevcut durumunu sektörler itibari ile incelemektir. Çalışmada sanayi, tarım ve turizm sektörleri bazı istatistiki göstergeler ile incelenmektedir. Nevşehir'in ekonomik gelişiminin incelenmesinin amacı, sektörlerin durumunu, karşılaştığı sorunları belirlemek, sorunlara çözüm önermek ve bölgede gelecekte yapılacak plan ve yatırımlara yön göstermektir.

Anahtar Kelimeler: Nevşehir, Ekonomik Yapı, Sektörler Analizi

ABSTRACT

In this study, the main analysis unit is Nevşehir and the main subject is the economic structure in Nevşehir. The purpose of this study is to evaluate the current situation of economic structure in Nevşehir. Tourism, agriculture and manufacturing sectors of the economy were examined in terms of some statistical indicators and secondary data was used. By examining the history of economic development in Nevşehir, it has been aimed to investigate the current problems of sectors faced in order to provide solutions to them and to lead the future planning and investment activities which will be carried out in the region.

Key Words: Nevşehir, Economic Structure, Sectors Analysis

* Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Rekreasyon Yönetimi Bölümü, e-posta:ibrahim@nevsehir.edu.tr

** Yrd. Doç. Dr., Nevşehir Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Rekreasyon Yönetimi Bölümü, e-posta: eersoy1@yahoo.com

Giriş

Kaynakların korunup geliştirilerek kullanılması sürdürülebilir kalkınmanın en yalın ifadesidir. Sürdürülebilir kalkınmanın birinci ilkesi ise planlı gelişimdir. Rasyonellik, ekonomiklik, verimlilik, etkililik ve karlılık gibi ekonominin temel ilkelerine uygun katma değeri yüksek bir üretim tarzı planlı yönetimde temel yaklaşımdır. Birey, işletme, bölge, ülke, kamu veya özel sektör olsun her ölçekte verilecek vizyon, misyon, politika, amaç, hedef, strateji, program, bütçe gibi plan kararları yukarıda sayılan ölçütler ile değerlendirilecek güncel, doğru, geçerli ve tutarlı bilgilere dayanmalıdır. Bir sistemin nasıl işleme gerektiği konusunda sisteme yön verecek planlar oluşturulabilmenin, ekonominin aktörlerine tavsiyelerde bulunabilmenin dayanağı ve öncülü, sistemin yapısının ne ve işleyişinin nasıl olduğunun belirlenmesidir. Bu nedenle ekonominin mevcut durumunun ve işleyişinin saptanması önemli bir araştırma konusudur.

Çalışmanın analiz birimini Nevşehir İli, çalışma konusunu ise ilin mevcut ekonomik yapısı oluşturmaktadır. Çalışmanın amacı Nevşehir'in ekonomik yapısının mevcut durumunu sektörler itibari ile incelemektir. Sanayi, tarım ve turizm gibi Nevşehir'in ekonomik yapısını oluşturan sektörlerden biri yerine, bütünsel bir yaklaşım ile sektörler bir arada incelenmektedir.

Çalışma hazırlanırken, konunun doğası gereği, ikincil verilerden yararlanılmıştır. TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu) tarafından iller itibariyle iktisadi faaliyet kollarına göre Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYH) verileri sadece 1987-2001 dönemi için verilmektedir. 2001 yılından sonra söz konusu veriler il bazında hesaplanmadığından, bu yıldan sonra Nevşehir için GSYH'nın iktisadi faaliyet kollarına göre dağılımı incelenememiştir. Sadece yıllık verilerine ulaşılabilen alt sektörlerin geçmişten günümüze gelişiminin incelenmesi çalışmada önemli bir kısıt olmuştur. Çalışmada sanayi, tarım ve hayvancılık ile turizm sektörleri incelenmekte, durum betimlenmekte, sonuç kısmında öneriler sunulmaktadır.

1. Nevşehir Ekonomisinin Genel Durumu

İç Anadolu Bölgesi'nde yer alan Nevşehir ili bulunduğu jeolojik yapısı gereği ülkemizin önemli turistik yerlerinden biridir. Bölgenin jeolojik yapısı Erciyes, Hasandağı ve Güllüdağ'ın püskürttüğü lav ve küllerin oluşturduğu yumuşak tabakaların milyonlarca yıl boyunca yağmur ve rüzgar tarafından aşındırıl-

masıyla ortaya çıkmıştır. Peribacaları gibi ilginç jeolojik yapısının yanı sıra, kayalara oyulan yerleşim yerleri ender doğal ve kültürel merkezlerdendir.

1987 yılı verilerine göre iktisadi faaliyet kollarına (sektörler) göre alıcı fiyatlarıyla Nevşehir'de GSYH'nın dağılımı Tablo 1'de verilmiştir. GSYİH'da en fazla paya sahip olan sektör tarım sektörü olmuştur. 1987 yılı itibariyle GSYİH'nın dağılımı incelendiğinde, tarımın %57, ticaretin %10, ulaştırma ve haberleşmenin %15, sanayinin ise sadece %4'lük bir pay aldığı görülmektedir. 1987'den 2001'e kadar, 15 yıllık süre içinde sektörlerin il ekonomisindeki paylarının gelişimi incelendiğinde, tarım sektörünün payının %57'den %27'ye, inşaat sanayinin payının ise %5'den %3'e gerilediği görülmektedir. Ayrıca sanayinin payı %4'den %10'a yükselmiş, ticaretin payı %10'dan %25'e yükselmiş, ulaştırma ve haberleşmenin payı ise %15'den %22'ye yükselmiştir. Mali müesseseler, konut sahipliği ve serbest meslek hizmetlerinin paylarında ise çok önemli bir değişiklik yaşanmamıştır.

Tablo 1'de dikkat çeken en önemli nokta, tarım sektöründeki yaklaşık %31'lik azalış ile ticaretteki %15'lik yükseliştir. Nevşehir'deki sektörel dönüşüm; tarım en yüksek paya sahip olmakla birlikte, sırasıyla turizm ve ticaret, ulaştırma ve haberleşme ile sanayi yönündedir. Sanayideki artışın temel kaynağı imalat sanayindeki artıştır. Turizm ve ticaretteki %15,1'lik artışın temel kaynağı ise otel lokanta hizmetlerinde yaşanan %14,3'lük artıştır. Ana sektörler itibariyle en fazla artış turizm ve ticarete, alt sektörler itibariyle en fazla artış ise otel lokanta hizmetlerinde yaşanmıştır. Bu durum, 1987-2001 döneminde Nevşehir ekonomisinde tarımdan turizme doğru bir dönüşüm yaşandığını göstermektedir.

Tablo 1: İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (Cari Fiyatlarla) ve Sektör Payları

	1987		1988		1989		1990		1991		1992		1993		1994	
	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.
Tarım	251.900	57,4	300.356	48,4	519.939	46,8	1.167.171	54,3	1.388.205	47,6	1.852.525	40,6	3.950.908	43,3	6.523.671	138,5
- Çiftçilik ve Hayvancılık	251.643	57,4	299.879	48,4	519.382	46,8	1.165.946	54,2	1.386.324	47,6	1.848.630	40,5	3.945.747	43,3	6.515.007	138,4
- Ormancılık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
- Balıkçılık	258	0,1	477	0,1	557	0,1	1.225	0,1	1.881	0,1	3.895	0,1	5.161	0,1	8.664	0,1
Sanayi	18.229	4,2	32.716	5,3	54.860	4,9	94.049	4,4	128.222	4,4	192.380	4,2	654.802	7,2	1.483.138	8,7
- Madencilik ve Taş Ocaklığı	808	0,2	739	0,1	7.390	0,7	10.410	0,5	8.992	0,3	1.590	0	16.131	0,2	14.254	0,1
- İmalat Sanayi	14.693	3,4	26.583	4,3	39.551	3,6	68.624	3,2	91.433	3,1	149.766	3,3	569.549	6,2	1.311.614	7,7
- Elektrik, Gaz ve Su	2.728	0,6	5.394	0,9	7.919	0,7	15.015	0,7	27.797	1	41.024	0,9	69.122	0,8	157.270	0,9
İnşaat Sanayi	21.056	4,8	39.057	6,3	71.276	6,4	107.239	5	189.586	6,5	287.625	6,3	491.481	5,4	866.245	5,1
Ticaret	44.530	9,9	73.761	11,9	127.912	11,5	221.608	10,3	330.775	11,3	673.649	14,8	1.290.728	14,1	2.975.966	17,5
- Toptan ve Perakende Ticaret	21.357	4,9	37.138	6	61.796	5,6	109.842	5,1	171.582	5,9	299.160	6,6	546.009	6	1.107.912	6,5
- Otel Lokanta Hizmetleri	22.173	5,1	36.623	5,9	66.116	6	111.766	5,2	159.193	5,5	374.489	8,2	744.719	8,2	1.868.054	11
Ulaştırma ve Hableşme	65.451	14,9	114.793	18,5	193.656	17,4	324.839	15,1	504.547	17,3	850.843	18,6	1.517.028	16,6	3.213.298	18,9
Mali Müesseseler	9.226	2,1	18.222	2,9	32.310	2,9	55.447	2,6	62.077	2,1	111.463	2,4	181.673	2	223.129	1,3
Konut Sahipliği	14.151	3,2	19.506	3,1	27.819	2,5	38.149	1,8	63.894	2,2	109.092	2,4	195.338	2,1	352.334	2,1
Serbest Meslek Hizmetleri	3.359	0,8	4.912	0,8	11.868	1,1	21.934	1	33.052	1,1	55.252	1,2	105.829	1,2	195.109	1,2
(Eksi) İzafe Banka Hizmetleri	8.392	1,9	16.224	2,6	6.152	0,6	32.603	1,5	53.817	1,8	65.488	1,4	122.427	1,3	298.165	1,8
Sektörler Toplamı	418.510	95,4	587.099	94,7	1.033.488	93,1	1.997.833	93	2.646.541	90,8	4.067.341	89,1	8.265.359	90,6	15.534.725	91,6
Devlet Hizmeti	17.071	3,9	28.594	4,6	70.964	6,4	140.945	6,6	249.218	8,6	448.058	9,8	758.846	8,3	1.226.660	7,2
Kar Amacı Olmayan Özel Hiz.Kur.	402	0,1	641	0,1	1.068	0,1	1.285	0,1	1.542	0,1	2.417	0,1	4.278	0	2.441	0
Toplam	435.984	99,4	616.334	99,4	1.105.520	99,5	2.140.063	99,6	2.897.301	99,4	4.517.816	99	9.028.483	99	16.763.826	98,8
İthalat Vergileri	2.502	0,6	3.775	0,6	5.112	0,5	9.186	0,4	17.273	0,6	47.095	1	93.950	1	195.565	1,2
GSYİH Alıca Fiyatlarıyla	438.486	100	620.110	100	1.110.632	100	2.149.250	100	2.914.574	100	4.564.911	100	9.122.433	100	16.959.390	100

Tablo 1'in Devamı	1995		1996		1997		1998		1999		2000		2001	
	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.	Milyon TL	Sek. Pay.
Tarım	12.367.021	38,2	28.683.449	41,4	60.069.827	42,2	125.495.215	47,7	137.567.089	38,7	206.557.472	36,6	212.685.481	26,7
- Çiftçilik ve Hayvancılık	12.343.785	38,2	28.630.855	41,3	59.969.221	42,1	125.335.149	47,6	137.346.221	38,7	206.318.647	36,5	212.388.540	26,7
- Ormanlık	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	26.094	0
- Balıkçılık	23.236	0,1	52.594	0,1	100.606	0,1	160.066	0,1	220.868	0,1	238.825	0	270.847	0
Sanayi	2.609.796	8,1	4.756.385	6,9	11.620.004	8,2	14.657.935	5,6	30.097.397	8,5	46.862.938	8,3	79.929.698	10
- Madencilik ve Taş Ocakçılığı	25.965	0,1	56.914	0,1	162.521	0,1	209.584	0,1	1.401.002	0,4	1.305.085	0,2	266.391	0
- İmalat Sanayi	2.410.747	7,5	4.177.635	6	10.786.188	7,6	13.363.981	5,1	26.340.397	7,4	41.954.230	7,4	72.700.525	9,1
- Elektrik, Gaz ve Su	173.084	0,5	521.836	0,8	671.295	0,5	1.084.370	0,4	2.355.998	0,7	3.603.623	0,6	6.962.782	0,9
İnşaat Sanayi	1.533.879	4,7	5.311.400	7,7	8.700.160	6,1	11.715.082	4,5	17.075.434	4,8	21.425.577	3,8	26.566.809	3,3
Ticaret	5.772.568	17,8	11.184.050	16,1	24.437.096	17,1	42.695.690	16,2	59.575.655	16,8	107.008.122	18,9	200.139.048	25,1
- Toptan ve Perakende Ticaret	2.307.270	7,1	4.094.699	5,9	7.635.005	5,4	13.268.205	5	19.012.314	5,4	31.840.655	5,6	45.804.122	5,7
- Otel Lokanta Hizmetleri	3.465.298	10,7	7.089.351	10,2	16.802.091	11,8	29.427.485	11,2	40.563.341	11,4	75.167.467	13,3	154.334.976	19,4
Ulaştırma ve Haberleşme	6.427.831	19,9	11.985.252	17,3	22.824.059	16	39.896.067	15,2	60.348.704	17	106.643.848	18,9	175.732.385	22,1
Mali Müesseseler	654.678	2	1.458.561	2,1	3.153.350	2,2	6.034.216	2,3	7.428.747	2,1	9.304.108	1,6	11.986.076	1,5
Konut Sahipliği	583.506	1,8	879.650	1,3	1.472.681	1	3.048.182	1,2	5.486.617	1,5	10.849.250	1,9	14.532.077	1,8
Serbest Meslek Hizmetleri	370.869	1,1	791.422	1,1	1.533.633	1,1	2.792.829	1,1	3.564.395	1	5.642.617	1	7.513.516	0,9
(Eks) İzaflı Banka Hizmetleri	475.524	1,5	619.762	0,9	1.160.159	0,8	2.090.094	0,8	2.786.408	0,8	3.000.696	0,5	7.475.821	0,9
Sektörler Toplamı	29.844.624	92,2	64.430.407	93	132.650.651	93,1	244.245.122	92,8	318.357.630	89,6	511.293.236	90,5	721.609.268	90,6
Devlet Hizmeti	2.062.500	6,4	4.080.074	5,9	8.420.374	5,9	16.393.691	6,2	33.223.780	9,4	46.308.203	8,2	67.883.548	8,5
Kar Amacı Olmayan	4.338	0	8.242	0	14.240	0	29.870	0	80.439	0	137.168	0	267.330	0
Özel Hiz. Kur.	31.911.462	98,6	68.518.723	98,9	141.085.265	99	260.668.682	99,1	351.661.849	99	557.738.607	98,7	789.760.146	99,1
Toplam	442.292	1,4	771.846	1,1	1.417.554	1	2.407.857	0,9	3.547.486	1	7.117.225	1,3	7.095.424	0,9
İthalat Vergileri	32.353.754	100	69.290.569	100	142.502.819	100	263.076.539	100	355.209.335	100	564.855.832	100	796.855.570	100
GSYH Alın Fiyatıyla														
Kaynak	: www.tuik.gov.tr													

Tablo 2’de Türkiye ve Nevşehir’e ait GSYH ile ilgili veriler yer almaktadır. Tablo incelendiğinde, 1987-2001 döneminde Nevşehir’in GSYH’den almış olduğu payın; 1991, 1994 ve 1996 yıllarında artış olmakla birlikte, yıllar itibariyle azalarak %0,59’dan %0,45’e gerilediği görülmektedir. 1987 ve 2001 yılı GSYH rakamları karşılaştırıldığında, Türkiye’nin GSYH’nda %48, Nevşehir’in GSYH’nda ise %13’lük bir yükseliş yaşanmıştır. GSYH rakamlarına göre Nevşehir ekonomisi, Türkiye ekonomisindeki büyümeye paralel bir büyüme gösterememiş ve GSYH’dan aldığı pay azalmıştır.

Tablo 2: Sabit Fiyatlarla GSYH

	Türkiye		Nevşehir		
	1987 Fiyatlarıyla (000.000 TL)	Sabit Fiyatlarla Gelişme Hızı (%)	1987 Fiyatlarıyla (000.000 TL)	Sabit Fiyatlarla Gelişme Hızı (%)	Sabit Fiyatlarla Payı (%)
1987	74.416.097	-	438.486	-	0,59
1988	76.143.294	2,32	433.173	-1,21	0,57
1989	76.364.109	0,29	396.842	-8,39	0,52
1990	83.370.708	9,18	428.840	8,06	0,51
1991	84.271.019	1,08	544.566	26,99	0,65
1992	88.892.781	5,48	458.601	-15,79	0,52
1993	96.390.529	8,43	505.095	10,14	0,52
1994	91.599.731	-4,97	486.647	-3,65	0,53
1995	97.728.752	6,69	500.933	2,94	0,51
1996	104.939.937	7,38	562.193	12,23	0,54
1997	112.892.073	7,58	573.831	2,07	0,51
1998	116.541.203	3,23	539.334	-6,01	0,46
1999	111.082.911	-4,68	496.974	-7,85	0,45
2000	119.146.716	7,26	531.770	7,00	0,45
2001	110.266.804	-7,45	494.228	-7,06	0,45

Kaynak: www.tuik.gov.tr

Yatırımların belirli bölge ve illere yönelmesindeki en önemli etkenlerden birisi de uygulanan teşvik sistemidir. 1954 yılında il olan Nevşehir’in sanayi, tarım ve turizm sektörlerindeki mevcut potansiyeli il ve ülke menfaatleri doğrultusunda tam olarak değerlendirilememiştir. (NTSO:2004b, 1). Nevşehir 1997 yılında kalkınmada öncelikli yöreler kapsamına alınmış fakat Türkiye genelinde illerin önemli bir bölümünün ve komşu illerin de bu kapsama alınmış olması sebebiyle, Nevşehir bu statüsünden önemli bir fayda sağlayamamıştır. Ayrıca organize sanayi bölgesi kurma çalışmalarında yaşanan sorunlar da Nevşehir’in yatırımcı potansiyelinin diğer illere

yönelmesine neden olmuştur (NTSO:1999b, 7). Nevşehir'in ekonomik yapısını oluşturan sanayi, tarım ve hayvancılık ile turizm sektörleri sırasıyla alt başlıklar altında incelenmektedir.

2. Sanayi

Nevşehir'de imalat sanayi büyük ölçüde tarıma dayanmaktadır. Nevşehir imalat sanayisinin en gelişmiş ve çeşitlenmiş kolu gıda ve içecektir. Bağcılık gıda sanayi için önemli bir potansiyel arz etmektedir. Yetiştirilen üzümler, yaş olarak şarap imalathanelerinde, pekmez atölyelerinde, üzüm suyu ve sirke üretiminde değer kazanmakta, kuru olarak da kuruyemişte ve rakı imalatında değer kazanmaktadır (AKA:2010, 68; NTOS:2004a, 17-18). Resmi kayıtlara göre gıda sanayinde ilk adım, 1944 yılında kurulan Tekel Şarap Fabrikası ile atılmıştır. 1950 yılında bir şarap fabrikası daha kurulmuştur. İlde sanayileşmenin yöredeki üzüm potansiyelini değerlendirmeye yönelik olarak devlet eliyle kurulan şarap fabrikaları ile başladığı söylenebilir. 1970'li yıllara kadar gıda sanayinde hiçbir gelişme olmamıştır. Bu yıllardan itibaren gıda sanayi canlanmaya başlamış, şarap fabrikalarının yanı sıra özellikle un fabrikaları başta olmak üzere çeşitli gıda işletmeleri kurulmaya başlanmıştır. 1990'lı yıllarda ise Nevşehir Rakı Fabrikasının yanı sıra yeni fabrikalar da kurulmuştur (NTSO:1998, 30; NİY:1999, 364). 1990'lı yıllardan sonra KOBİ'lerin teşvik edilmesiyle birlikte gıda, otomotiv yan sanayi, tekstil, taşa toprağa dayalı sanayi, turizm sektörlerinde önemli sayıda küçük ve orta ölçekli işletme kurulmuştur (NTSO:1999b, 3).

Gıda sanayinin en gelişmiş kuruluşlarının başında un imalathaneleri gelmektedir. İlde kurulan 54 un fabrikasından 45 tanesi tam kapasite ile faaliyetlerini sürdürmektedir. 45 faal fabrika 1.250.000 ton/yıl buğday işleme kapasitesi ve 1.000.000 ton/yıl un üretme kapasitesine sahiptir (NTSO:2004a, 17). Kayıtlı üretici firma sayısı 37 olarak görünmekte ve toplam 899 kişi istihdam edilmektedir (AKA:2010, 62).

Patates üretiminin büyük kısmı Mersin, İzmir, İstanbul ve Trabzon gümrüklerinden aracı firmalar tarafından ihraç edilmektedir. Üretim potansiyeli yüksek olan patates, gerek maliyetinin yüksek oluşu, gerekse yeterli pazar oluşturulamaması nedeni ile istenilen kapasiteyi yakalayamamaktadır (NTSO:1999a, 47). Büyük bir üretim potansiyeli bulunan patatesin işlenmeden ihracı; il ekonomisinin bu üründen yeterince faydalanmasına engel olmaktadır (NTSO:2004a, 18).

Turizmin gelişmesiyle birlikte, Ürgüp ve Avanos ilçelerinde dokuma sanatının bir türü olan halıcılık önem kazanmıştır. Avanos ve Ürgüp ilçeleri ve köylerinde birkaç atölyede kök boyalı Avanos'a özgü desenli halılar üretilmekte, ilçe merkezlerinde bulunan büyük atölyelerde el dokuması halılar dokunmaktadır (NTSO:2004a, 19). Son yıllarda halı dokumacılığı sektöründe daralma yaşanmasına rağmen, 2009 yılında 17.535.893 dolarlık ihracat gerçekleşmiştir (AKA:2010, 75).

Nevşehir ili metalik madenler yönünden önemli bir varlığa sahip değildir. Ancak bölge jeolojisi nedeniyle endüstriyel hammaddeler açısından büyük bir zenginliğe sahiptir. Bölgedeki yoğun volkanik faaliyetler sonucunda oluşan volkanik ürünler, Nevşehir'in önemli ekonomik zenginlikleri arasındadır. Bölgedeki yaygın volkanizma ilde önemli ponza, perlit, kaolen ve kum-çakıl yataklarının oluşumuna neden olmuştur. Perlit yatakları Acıgöl ilçesinde yer almakta olup, ilçedeki perlitlerin genişleme oranları 2.3 ile 16 arasında değişmektedir. Yatakların toplam rezervi 450 milyon ton civarındadır. Derinkuyu ilçesindeki sahalarındaki orta kaliteli perlitlerin genişleme oranı 3.2-4.5 arasında değişmekte olup, sahalarda toplam 320 milyon ton olarak jeolojik rezerv belirlenmiştir. Avanos ilçesi kaolen ve kum-çakıl yatakları bakımından önem arz etmektedir. İlçedeki kaolen oluşumları alümitli olup kağıt sanayi hammaddesi olarak zaman zaman işletilmektedir. Yatakların toplam görünür rezervi 1.325.000 ton, muhtemel rezervi ise 2.325.000 olarak belirlenmiştir. İlçedeki kum-çakıl hammaddeleri ise orta kalitede olup, yaklaşık 20 milyon m³ mümkün rezerve sahiptir. İlde geçmiş yıllarda işletilen yataklar arasında Gülşehir ilçesindeki barit ve kaya-tuzu yatakları sayılabilir. Gülşehir-Tuzköy sahasındaki % 92 NaCl içerikli ve 75 milyon ton görünür, 96 milyon ton muhtemel ve 960 milyon ton mümkün rezerv belirlenmiş yatak geçmiş yıllarda Tekel tarafından işletilmiştir. Ayrıca sahada neojen yaşlı tüfler içerisinde zeolit minerallerinin varlığı da tespit edilmiştir. Gülşehir-Arafa sahasındaki % 92.75 BaSO₄ içerikli baritlerde ise 2.500 ton görünür rezerv vardır (MTAGM).

Türkiye'nin önemli ve iyi kalitede ponza yataklarına sahip olan Nevşehir ilinde, İl Merkezi ve Ürgüp ilçesinde çok sayıda halen işletilen ve işletilmiş ponza yatakları yer almaktadır. Bu yatakların toplam rezervi yaklaşık 450 milyon m³ civarındadır. Türkiye'de tekstil sektöründe kullanılan iyi kalitedeki ponzaların büyük bir bölümü bu ilden karşılanmakta ve ihraç edilmektedir. Söz konusu yer altı kaynakları dışında ilde Gülşehir-Arafa yöresinde 5000 Kcal/kg ortalama alt ısı değerine sahip linyit sahası bulunmakta

olup, saha geçmişte işletilmiştir. Kozaklı ilçesinde sıcaklığı 29°C ve debisi 10 lt/sn olan jeotermal kaynak tespit edilmiştir. Bu alanda yapılan sondajlarda 80-93°C arasında değişen sıcaklık, 275 lt/sn debi ve 63.3 MWt güce sahip akışkan görünür hale getirilmiş ve ülke ekonomisine kazandırılmıştır. Bunun dışında Acıgöl ve Avanos yörelerinde de sıcaklıkları 25°C ile 27.5°C arasında değişen jeotermal kaynaklar bulunmaktadır (MTAGM). Termal turizm, kaplıca tesisi, sera ve Kozaklı ilçesinin ısıtılmasında kullanılmaktadır.

Taşa toprağa dayalı sanayi olarak nitelendirebilecek olan tuğla-kiremit fabrikaları, bimsden mamul hafif yapı elemanları fabrikaları, briket fabrikaları ve imalathaneleri il imalat sanayinde önemli bir yer tutmaktadır. 1970'li yıllarda 4, 1980'li yıllarda 5 tuğla fabrikası kurulmuştur. Çanak, çömlek ve turizme yönelik tabak üretimi yapan birçok işletme ve özel sektöre ait tekstil ponzası üretimi yapan tesisler bulunmaktadır. Ponza (perlit), linyit, tuz ve oniks ekonomik bakımdan önemli yer altı kaynaklarıdır. En önemli kaynak olan ponza, Avanos-Ürgüp-Derinkuyu ilçeleri arasında geniş bir alana yayılmakta ve açık ocak işletmeciliği ile üretilmektedir. İnşaat sektöründe, sanayi sektörünün çeşitli dallarında (boya, kimya, metal ve plastik, alayım, cam, mobilya, elektronik ve seramik) ve tarım sektöründe kullanılan bu maden, Avrupa ülkelerine de ihraç edilmektedir. Türkiye'de bulunan ponza sahaları içerisinde en iyi kalitede ve en fazla kullanım alanı bulunan (inşaat sektörü dışında) Nevşehir ponzalarıdır. Ponza ihracatının büyük bölümü Nevşehir'den yapılmaktadır. Bu üretim alanının son yıllarda gelişen bir alt dalı bimsden mamul hafif yapı elemanları üretimidir ve bu dalda büyük ölçekli kuruluşlar yer almaktadır. Nevşehir ve civarındaki ocaklardan temin edilen volkanik menşeli, granüler dokulu oldukça hafif ve ısı iletkenliği düşük bir madde olan bims otomatik makinelerle işlenerek mamul hale getirilmektedir. Bimsden mamul yapı blokları, hafif olmasının yanı sıra ısı direnci, ses emici ve yangına karşı direnç gibi çağdaş inşaatlarda aranan en iyi özelliklere sahiptir. Ayrıca üretimi açık ocak işletmeciliği şeklinde gerçekleşen ve yapı malzemesi olarak kullanılan sarı taş, son yıllarda özellikle Akdeniz ve Ege bölgesindeki çeşitli illerden yoğun bir şekilde talep edilmektedir. Ponza ve perlit madenlerinde yüksek potansiyele sahip olan Nevşehir'de, yıllık yaklaşık 549.053 ton ponza ve 350 m³ perlit üretimi gerçekleştirilmektedir. Ancak, inşaat sektöründe önemli yere sahip olan bu madenlerin sadece hammadde olarak üretilmesinden ve firma sayılarının çokluğu neticesinde yaşanan rekabetten dolayı bu madenlerin ucuz pazarlanması, yeterli katma değerini bölgeye kazandıramaması-

na yol açmaktadır. (NTSO:1998, 30; NTSO:1999a,42-49; NİY:1999, 377; NTSO:2004a, 18-19; AKA:2010, 68).

Nevşehir imalat sanayinde metal eşya ve makine imalatı önemli bir yere sahiptir. Motorlu kara taşıtları bakım ve onarımıyla uğraşan, tarım araç ve gereçleri üreten işletme sayısı oldukça fazladır. İmalat sanayinde, çeşitli traktör yedek parçaları ile fiberglas oto yedek parçaları üretimi, derin kuyu su pompaları imalatı ve karoser ekipmanları imalatı önemli bir yer tutmaktadır (NTSO:2004a, 17). Nevşehir sanayisinin gelişimi üç dönemde incelenebilir. Bunlar 1970-1982 yılları arası, 1982-1995 yılları arası ve 1995'den bugüne kadar olan dönemdir. Her dönemde de Nevşehir sanayisinde küçük ölçekli imalata yönelik işletmeler önemli rol oynamıştır. 1970-1982 dönemi, Nevşehir sanayisinin en canlı ve parlak dönemidir. Bu dönemde karoser imalatçıları Türkiye'nin birçok ilinden gelen talebi karşılamakta güçlük çekmişlerdir. Fakat 1982 yılı sonlarına doğru, Türkiye ekonomisinde yaşanan olumsuzluklar, üretimde seri imalata geçilememesi, aşırı yükselen hammadde fiyatları ve yüksek girdi maliyetleri nedeniyle üretim düşmüş, birçok karoser imalatçısı işletmesini kapatarak değişik işler yapmaya başlamışlardır (NTSO:1999a, 46; NTSO:2004a, 16). Bu durum karoser imalatçıları ile birlikte demirci, boyacı, döşemeci gibi diğer meslek dallarını da olumsuz etkilemiş ve bu alanlarda da önemli bir iş hacmi kaybına neden olmuştur (NTSO:1995, 8). 1982-1995 döneminde Nevşehir sanayisi büyük bir durgunluk ve gerileme içerisine girmiştir. 1995 yılından sonraki dönem ise Nevşehir sanayisi için yeni bir atılım dönemi olmuştur. Bu dönemden itibaren Nevşehir sanayisinde özellikle imalata yönelik küçük işletmelerin sayısında önemli bir artış yaşanmıştır (NTSO:1999a, 46). Fakat ilde mevcut bir organize sanayi bölgesi olmaması nedeniyle bu işletmeler fabrikasyona yönelik gerekli sıçramayı yapamamış, teknolojik yeniliklere ayak uydurmada büyük sıkıntılar yaşamışlardır. Çevre illerde birbiri ardına kurulan organize sanayi bölgeleri, ildeki yatırımcıların çevre illere yönelmesine neden olmuştur (NTSO:2004a, 16). İmalat sanayinin yaklaşık %71'i 10-49 kişi çalıştıran işyerlerinden oluşmakta ve ilde 500 ve daha fazla kişi çalıştıran hiçbir işyeri bulunmamaktadır (NTSO:1999a, 47). Yeterli sermayeye sahip olmadığı için yüksek faizlerle düşük miktarlarda kredi desteği almak zorunda kalan müteşebbisler, imalata yönelik, fabrikasyona yönelik çalışmalara sıcak bakmamaktadırlar. Bankalardaki mevduat açısından ülke genelinde ön sıralarda yer alan Nevşehir, banka kredilerinden yararlanma açısından sıralamaya bile girememiştir (NTSO:1995, 8).

Nevşehir-Acıgöl Organize Sanayi Bölgesi (OSB), 160 hektar alanda kurulmuş olup 99 parselde sahiptir. Gıda imalatı ve yapı malzemeleri alanlarında 2 firmanın faaliyette 3 firmanın da inşaat halinde olduğu OSB’de elektrik, su ve kanalizasyon altyapısı mevcuttur. Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası’nın (NTSO) girişimleri ile Nevşehir-Boğazköy mevkiinde merkeze 6 km. uzaklıkta olan bölgede arazi alımı yapılmış ve burada yatırım yapacak firmalara parsel tahsis edilmiştir. Resmi bir statüsü olmadığı için devlet teşviklerinden ve yatırımlarından faydalanılamayan bu sanayi bölgesinde 40 firma kendilerine tahsis edilen 85 parselde faaliyetlerine devam etmektedir. Nevşehir’e yakınlığı ve özel girişimler yoluyla hızlı yapılaşmaya gidilmesi nedeniyle Acıgöl OSB’den daha önce faaliyete geçmiştir. Buradaki altyapı çalışmaları NTSO’nun koordinasyonunda yürütülmektedir. Yakın zamanda özel bir yönetim oluşturulması ve OSB’nin tüzel kişilik haline getirilerek kurumsal bir yapının oluşturulması planlanmaktadır (AKA:2010, 70). Nevşehir’de toplam 9 küçük sanayi sitesinde 1226 işyeri bulunmakta ve bu işyerlerinde 2.482 kişi istihdam edilmektedir. Nevşehir’de küçük sanayi siteleri, sırasıyla adı, iş yeri sayısı ve istihdam edilen kişi olmak üzere Acıgöl KSS 50-75, Kozaklı KSS 96-165, Avanos KSS 88-174, Hacıbektaş KSS 58-180, Ürgüp KSS 98-112, Lale KSS 420-960, Yeni KSS 220-420, Metal İşleri KSS 96-213, Gülşehir KSS 100-183’dür (AKA:2010, 71). Nevşehir’de sanayi sicil belgeli 191 sanayi kuruluşunda 3.817 kişi istihdam edilmektedir.

3. Tarım ve Hayvancılık

İklim, toprak ve doğal mağaraların depolama koşulları ancak birkaç çeşit ürünün yetiştirmesine olanak vermektedir. Bunlar tahıllardan buğday ve arpa; endüstri ürünlerinden üzüm, şeker pancarı ve patatestir (NTSO:1999a, 39). Nevşehir’de tarım sektörü, sırasıyla tarımda alan kullanımını, tahıllar ve diğer bitkisel ürünler, sebzeler ve meyveler, hayvancılık, su ürünleri, tarımda verimliliği ve üretimi artıran faktörler alt başlıkları altında incelenmektedir.

3.1. Tarımda Alan Kullanımı

Nevşehir ilinde 341.593 hektarlık alan tarıma elverişlidir ve bunun neredeyse tamamı kullanılmaktadır. İl genelinde sulu tarıma elverişli alan 100.000 hektardır, ancak 50.000 hektarlık alanda sulu tarım yapılmaktadır (NTSO:2004a, 13). Tablo 3’de tarım alanlarının kullanımıyla ilgili veriler yer almaktadır. 2010 yılı itibarıyla tarım alanlarının %92,5’ini işlenen tarım

alanları oluşturmaktadır. İşlenen tarım alanlarının %78'inde tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretimi yapılmakta, %17'si ise nadasa bırakılmaktadır. Veriler Nevşehir'deki alan kullanımının ağırlıklı olarak tahıl ve diğer bitkisel ürünlerin üretimi amacıyla kullanıldığını göstermektedir. Tahıllar ve diğer bitkisel ürünler ile ilgili ayrıntılı bilgiler Tablo 4 ve Tablo 5'de yer almaktadır.

Nadas alanların daraltılması için çekirdeklik kabak, nohut, mercimek üretim projeleri uygulanmaktadır. Hububatla değişimli olarak ekilebilen çekirdeklik kabak nadas alanlarının daraltılmasında etkin rol oynamış, il ekonomisine önemli katkı sağlamıştır (NİY:1999, 354).

Tablo 3: Alan Kullanımı (Hektar)

	Toplam İşlenen Tarım Alanı ve Uzun Ömürlü Bitkiler	İşlenen Tarım Alanı				Uzun Ömürlü Bitkiler				Yem Bitkileri
		Toplam	Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünler	Nadas	Sebze Bahçeleri	Toplam	Meyveler, İçecek ve Baharat Bitkileri Alanı	Bağ Alanı	Zeytin Ağaçlarının Kapladığı Alan	
2001	338.722	313.551	243.709	66.308	3.534	25.171	1.570	23.601	-	975
2002	329.028	304.225	223.676	77.971	2.578	24.803	1.701	23.102	-	678
2003	314.115	288.541	226.072	59.850	2.619	25.574	1.727	23.847	-	603
2004	334.459	309.258	250.662	55.250	3.346	25.201	1.594	23.607	-	2.597
2005	325.318	300.601	238.601	58.250	3.750	24.717	1.556	23.161	-	3.721
2006	321.423	296.818	236.850	56.321	3.647	24.606	1.550	23.056	-	5.095
2007	330.421	305.158	235.092	63.857	6.209	25.263	1.790	23.473	-	9.798
2008	330.460	305.384	224.563	73.833	6.988	25.076	1.818	23.258	-	6.478
2009	320.952	295.918	215.717	70.295	9.906	25.034	1.777	23.257	-	4.209
2010	324.159	299.922	233.318	51.470	15.134	24.238				

Kaynak: www.tuik.gov.tr; TÜİK:2010, 118; TÜİK:2011, 118.

Not: Bilgi CPA sınıflandırmasına göre verilmiştir. Meyve alanları plantasyon (toplu) alanlar olup, dağınık ağaçların alanları dahil edilmemiştir. Sebze bahçeleri alanına örtü altı alanları da dahildir. 2010 yılı verileri geçicidir.

3.2. Tahıl ve Diğer Bitkisel Ürünler

Nevşehir tarımının en önemli unsurları patates, şeker pancarı, buğday ve arpadır. Tablo 4'de tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin hasat edilen alan ve üretim miktarı ile ilgili veriler yer almaktadır. Hasat edilen toplam alanın %88'inde tahıl üretimi, %7'sinde patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumruların üretimi, %2'sinde şeker imalatında kullanılan bitkilerin

(şeker pancarı) üretimi, %2'sinde ise saman ve ot üretimi yapılmaktadır. 2010 yılı itibarıyla toplam üretimin %39'unu tahıllar, %31'ini patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumrular, %23'ünü şeker imalatında kullanılan bitkiler (şeker pancarı), %7'sini saman ve ot üretimi oluşturmaktadır.

Tahıllar grubu içerisinde; buğday (%52,88), arpa (%38,01), çavdar (%6,13), yulaf (%2,89), tritikale (%0,08) ve mısır (%0,01) yer almaktadır. Patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumrular grubunda; patates (%97,56), nohut (%1,06), fasulye (%0,99), mercimek (%0,39) ve yer elması (%0,001) yer almaktadır. Şeker imalatında kullanılan bitkiler grubunda şeker pancarı (%100), yağlı tohumlar grubunda aspir (%65) ve ay çiçeği (%35) yer almaktadır. Saman ve ot grubunda ise silajlık mısır (%36,2), fiğ (%30,6), yonca (%24,7), korunga (%7,7) ve hayvan pancarı (%0,8) yer almaktadır. Parantez içindeki bilgiler 2010 yılı için ilgili ürünün kendi grubundaki oranını göstermektedir.

Yıl	Toplam		Parfümeri, Eczacılık vb. Bitkiler, Şekerpancarı ve Yem Bitkileri		Patates, Kuru Baklagiller, Yenilebilir Kök ve Yumrular		Saman ve Ot		Tahıllar		Yağlı Tohumlar		Şeker İmalatında Kullanılan Bitkiler	
	Hasat Edilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)	Hasat Edilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)	Hasat Edilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)	Hasat Edilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)	Hasat Edilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)	Hasat Edilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)	Hasat Edilen Alan (Ha)	Üretim (Ton)
1991	248.357	1.456.779	273	80	44.185	875.816	847	7.519	196.804	405.942	2.705	2.314	3.543	165.108
1992	246.203	1.396.393	270	99	43.798	910.521	843	7.112	198.872	476.657	2.420	2.004	-	-
1993	255.711	1.619.691	266	52	42.631	981.846	927	8.034	205.292	454.954	2.677	2.202	3.918	172.603
1994	250.755	1.251.435	205	3	42.200	818.844	920	6.758	202.437	350.753	2.660	1.494	2.333	73.583
1995	241.811	1.707.304	260	18	39.704	1.188.543	991	9.270	195.383	411.263	3.060	2.436	2.413	95.774
1996	247.943	1.667.373	304	2	43.268	1.082.533	972	9.882	196.496	423.420	2.748	2.651	4.155	148.885
1997	255.355	1.120.081	1.118	27	41.772	417.720	1.017	15.086	204.396	444.441	1.592	1.425	5.460	241.382
1998	261.226	1.982.612	763	34	40.680	1.085.859	1.085	13.870	210.406	555.137	1.764	1.636	6.528	326.076
1999	275.517	1.810.953	786	30	38.926	1.136.526	1.072	11.084	202.739	424.651	1.309	1.264	5.184	237.398
2000	249.932	1.796.447	788	33	37.266	991.187	1.094	14.275	203.467	478.910	992	931	6.325	311.111
2001	222.279	1.297.744	552	65	38.376	794.562	975	31.241	176.068	304.664	713	553	5.595	166.659
2002	222.725	1.531.480	1.225	26	38.154	861.470	674	20.300	176.017	386.513	601	545	6.054	262.626
2003	222.182	1.497.007	1.186	36	37.579	922.320	603	16.346	177.980	389.317	518	302	4.316	168.686
2004	250.662	1.691.472	10	31	37.141	988.935	2.571	33.306	205.991	492.735	700	998	4.223	175.467
2005	237.873	1.207.622	-	-	19.929	397.159	3.721	65.716	209.569	542.403	542	602	4.112	201.742
2006	236.850	1.305.160	15	27	22.614	572.685	5.095	55.206	204.907	502.694	418	502	3.799	174.046
2007	230.117	997.621	20	13	20.109	474.940	9.248	70.726	197.104	313.092	269	373	3.367	138.477
2008	203.821	1.014.296	20	15	17.292	451.037	6.448	62.489	175.523	288.638	276	310	4.263	211.807
2009	213.344	1.244.146	10	10	16.525	437.241	4.209	60.661	187.084	422.418	299	433	5.217	323.383
2010	233.318	1.335.216	10	10	16.858	414.221	4.067	91.707	206.548	520.028	552	1.452	5.283	307.798

Kaynak: www.tuik.gov.tr; TÜİK:2011,123.

Not: İşlenmemiş tütün ve tekstilde kullanılan ham bitkiler toplamda verilmiştir. Bilgi CPA sınıflandırmasına göre verilmiştir. 2010 yılı verileri geçicidir.

1991 yılı verileri ile karşılaştırıldığında 2010 yılında patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumruların gerek hasat edilen alanında gerekse üretim miktarında %50'den fazla düşüş yaşanmıştır. Saman ve ot, tahıllar ve şeker imalatında kullanılan bitkilerin (şeker pancarı) üretim ve hasat edilen alanında ise yıllar itibariyle genel olarak artış yaşanmıştır. Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin hasat edilen toplam alan ve toplam üretim miktarının yıllar itibariyle dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. 1991 yılı ile karşılaştırıldığında 2010 yılında hasat edilen toplam alanda %6'lık, toplam üretim miktarında ise %8'lik bir azalış gerçekleşmiştir. Üretim miktarındaki azalışın en önemli nedeni patates, kuru baklagiller, yenilebilir kök ve yumruların üretim miktarındaki azalıştır.

Tahıllar ve diğer bitkisel ürünler grubu içerisinde toplam üretim miktarı içerisinde en fazla paya sahip olan ürünler ile ilgili veriler Tablo 5'de sunulmuştur. Patates (%30), şeker pancarı (%23), buğday (%21) ve arpanın (%15) toplam üretim miktarı, 2010 yılı toplam üretim miktarının %89'unu oluşturmaktadır. İşlenen tarım alanlarının %78'inde tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin üretiminin yapıldığı hatırlanıldığında, patates, şeker pancarı, buğday ve arpanın il tarımında çok büyük bir öneme sahip olduğu ortaya çıkmaktadır. 1957 yılından 2010 yılına kadar geçen süre zarfında, buğday, arpa, nohut, mercimek, patates, ayçiçeği ve şeker pancarının üretim miktarının arttığı, çavdarın üretim miktarının azaldığı, fasulyenin (kuru) ise üretim miktarında önemli dalgalanmaların yaşandığı ve 2010 yılında yaklaşık olarak tekrar 1957 rakamlarına yaklaştığı görülmektedir. Yağmurlama sistemi ile sulamanın yaygınlaşması ve kaliteli tohumluk kullanımı ile birlikte özellikle patates üretiminde verim artışı yaşanmıştır (Nevşehir Valiliği:2004, 83).

Tablo 5: Seçilmiş Bazı Tahıllar ve Diğer Bitkisel Ürünlerin Üretim Miktarı

Yıl	Buğday	Arpa	Çavdar	Nohut	Mercimek	Fasulye (Kuru)	Patates	Ayçiçeği	Şeker Pancarı
1957	103.994	49.336	43.320	463	486	4.065	92.875	25	19.556
1962	93.714	32.040	23.000	640	255	3.170	-	-	-
1967	151.931	53.127	30.102	743	663	2.666	-	-	-
1972	231.700	53.554	27.639	1.308	928	1.450	-	-	-
1977	360.991	80.321	45.612	3.751	1.446	2.085	-	-	-
1982	363.335	83.970	26.840	9.235	2.110	2.549	-	-	-
1987	347.635	94.530	16.099	16.642	12.086	2.816	-	-	-
1992	400.801	89.320	18.450	12.748	4.673	1.018	892.100	2.004	-
1997	379.530	118.946	18.212	10.619	2.379	1.215	998.875	1.425	241.382

2002	248.903	117.937	13.519	9.412	1.261	1.209	848.730	545	262.626
2007	162.475	121.518	20.996	5.744	1.525	918	466.750	373	138.477
2010	275.014	197.657	31.873	4.387	1.605	4.107	404.119	506	307.798

Kaynak: www.tuik.gov.tr; NİY:1999, 350.

Not: 2010 yılı verileri geçicidir.

3.3. Sebze ve Meyve Üretimi

Domates ve kabak (çerezlik) üretimi, Nevşehir'deki sebze üretiminin temelini teşkil etmektedir. Tablo 6'da 1991-2010 dönemi için yetiştirilen sebzelerin üretim miktarı ile ilgili bilgiler sunulmuştur. Sebzelerin toplam üretim miktarının yıllar itibariyle genel olarak azaldığı görülmektedir. 1991 yılı ile karşılaştırıldığında 2010 yılında sebzelerin toplam üretim miktarı %30 oranında azalmıştır. Sebzeler içerisinde üretimi en fazla azalan kök ve yumru sebzeler, 1991 yılında sebze üretiminde %25'lik bir paya sahipken, bu oran 2010 yılında %4'e düşmüştür.

2010 yılı itibariyle sebze üretiminin %95'ini meyvesi için yetiştirilen sebzeler oluşturmaktadır. Kök ve yumru sebzeler grubunda taze ve kuru soğan (%71), taze ve kuru sarımsak (%19), pırasa (%4), havuç (%2), turp (%3), kırmızı pancar, vb. sebzeler yer almaktadır. Meyvesi için yetiştirilen sebzeler grubunda domates (%50), kabak (çerezlik) (%28), kavun-karpuz (%8), hıyar(%5), biber(%4), bamya, patlıcan(%3), fasulye (taze) (%1), vb. sebzeler yer almaktadır. Diğer sebzeler grubunda ıspanak (%40), lahana (%33), marul (%24), maydanoz, nane, kültür mantarı, pazi vb. sebzeler yer almaktadır. Parantez içindeki bilgiler 2010 yılı için ilgili ürünün kendi grubundaki oranını göstermektedir.

Tablo 6: Sebzelerin Üretim Miktarı (Ton)

Yıl	Toplam	Kök ve Yumru Sebzeler	Meyvesi için Yetiştirilen Sebzeler	Diğer Sebzeler (Başka Yerde Sınıflandırılmamış)
1991	55.213	13.655	40.556	1.002
1992	49.140	14.185	33.826	1.129
1993	52.805	10.182	41.732	891
1994	50.435	8.014	31.966	10.455
1995	44.487	10.457	33.536	494
1996	45.115	9.619	35.067	429
1997	41.866	9.332	32.066	468
1998	51.639	8.880	42.438	321
1999	48.642	7.939	40.399	304

2000	48.576	7.912	40.381	283
2001	35.172	12.126	22.781	265
2002	25.881	1.603	23.977	301
2003	24.901	2.021	22.526	354
2004	25.932	1.608	23.962	362
2005	28.857	2.809	25.694	354
2006	22.840	1.099	21.113	628
2007	25.636	1.736	23.450	450
2008	27.985	2.238	25.331	416
2009	30.908	1.390	29.068	450
2010	38.466	1.549	36.502	415

Kaynak: www.tuik.gov.tr; TÜİK:2011, 125.

Not: Sebze üretimine, örtüaltı üretimi de dahildir. Bilgi CPA sınıflandırmasına göre verilmiştir. Sebzelerde, birden fazla ekilişlerin yarattığı mükerrer alanlardan dolayı ürün ekiliş alanları verilmemektedir. 2010 yılı verileri geçicidir.

Tablo 7: Seçilmiş Bazı Sebzelerin Ekiliş Alanı ve Üretim Miktarı

Yıl	Kavun-karpuz		Çekirdeklik Kabak		Domates		Biber		Fasulye (Taze)	
	Ekiliş (Ha)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Ha)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Ha)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Ha)	Üretim (Ton)	Ekiliş (Ha)	Üretim (Ton)
1957	-	-	650	195	39	682	22	104	12	73
1962	-	-	710	213	45	787	28	135	16	98
1967	-	-	880	264	99	1.840	62	305	14	87
1972	-	-	1.100	330	86	1.628	67	329	91	640
1977	637	10.832	1.710	547	114	2.120	77	365	176	1.232
1982	960	17.280	1.822	473	205	3.669	102	489	247	1.605
1987	1.410	26.575	2.515	628	318	5.928	120	1.310	288	2.028
1992	1.267	20.674	1.200	216	330	10.169	99	486	259	939
1997	770	19.342	1.645	643	396	10.014	78	935	143	755
2002	-	3.199	-	-	-	15.657	-	1.383	-	290
2007	-	5.787	-	1.891	-	11.395	-	1.398	-	296
2010	-	2.907	-	10.374	-	18.355	-	1.532	-	449

Kaynak: www.tuik.gov.tr; NİY:1999, 352.

Not: Sebze üretimine, örtüaltı üretimi de dahildir. 2010 yılı verileri geçicidir.

Tablo 7’de seçilmiş bazı sebzelerin ekiliş alanı ve üretim miktarı ile ilgili bilgiler verilmiştir. 1980’li yıllardan 2000’li yıllara kadar; yıllar itibarıyla oran değişse de sebze üretiminin %90’lık kısmını kavun-karpuz ve domates üretimi oluşturmuştur. Aynı yıllarda sadece kavun-karpuz üretiminin top-

lam sebze üretiminden aldığı pay %50 ile %70 arasında değişiklik göstermiştir. 2000'li yıllardan sonra kavun-karpuz üretiminde yüksek oranda düşüş yaşanmış, domates üretiminde yaşanan artışla birlikte domates üretiminin toplam üretim içindeki payı %20'lerden %50'li rakamlara ulaşmıştır. Sonuç olarak 2000'li yıllara kadar Nevşehir'deki sebze üretiminin temelini kavun karpuz ile domates ürünleri teşkil etmiştir. 2010 yılına gelindiğinde ise sebze üretiminin temelini domates ve kabak (çerezlik) teşkil etmektedir.

Meyvecilikte Nevşehir'de üretimi yapılan temel ürün üzümdür. Diğer meyveler içerisinde üretimi en fazla olanlar ise elma ve armuttur. Tablo 8'de Nevşehir'de üretimi yapılan meyvelerin üretim miktarları ile ilgili 1991-2010 dönemine ait veriler yer almaktadır. Toplam üretiminin %87,5'ini üzüm, %11,7'sini diğer meyveler, taş çekirdekli ve yumuşak çekirdekli, %0,8'ini ise zeytin ve diğer sert kabuklular oluşturmaktadır. Meyvelerin toplam üretim miktarı yıllar itibariyle dalgalı bir seyir izlemiştir. 1991 yılı ile karşılaştırıldığında 2010 yılında toplam üretim miktarında %5'lik bir büyüme, üzüm üretiminde %15'lik bir büyüme, diğer meyveler, taş çekirdekli ve yumuşak çekirdekli grubunda %39'luk bir küçülme, zeytin ve diğer sert kabuklular grubunda ise %68'lik bir büyüme söz konusudur.

Tablo 8: Meyvelerin Üretim Miktarları (Ton)

Yıl	Toplam	Üzüm	Diğer Meyveler, Taş Çekirdekli ve Yumuşak Çekirdekli	Zeytin ve Diğer Sert Kabuklular	Baharat Bitkileri (İşlenmemiş)
1991	156.489	124.175	31.523	791	-
1992	171.063	136.386	33.959	718	-
1993	159.075	124.909	33.486	680	-
1994	190.656	161.115	28.937	604	-
1995	206.151	188.148	17.419	584	-
1996	215.321	192.350	22.451	520	-
1997	217.316	195.916	20.889	511	-
1998	216.344	183.025	32.224	1.095	-
1999	144.722	116.497	27.422	803	-
2000	202.704	166.049	35.620	1.035	-
2001	175.175	141.155	33.011	938	71
2002	189.483	161.426	27.064	893	100
2003	179.689	152.984	25.816	849	40
2004	173.113	150.503	21.956	623	31

2005	175.529	150.479	24.504	546	-
2006	41.705	37.960	3.671	74	-
2007	165.025	141.158	23.003	864	-
2008	160.845	134.592	25.338	915	-
2009	177.647	141.705	34.411	1.531	-
2010	163.750	143.337	19.086	1.327	-

Kaynak: www.tuik.gov.tr; TÜİK:2011, 127.

Not: Bilgi CPA sınıflandırmasına göre verilmiştir. 2010 yılı verileri geçicidir. 2010 yılı verileri geçicidir.

Diğer meyveler, taş çekirdekli ve yumuşak çekirdekli grubunda elma (%41,6), armut (%21,9), kayısı (%11,5), zerdali (%10), erik (%5,0), vişne (%2,5), kiraz (%2,1), ayva (%1,7), çilek (%1,3), şeftali (%1,2) ve iğde, dut ve muşmula yer almaktadır. Zeytin ve diğer sert kabuklular grubunda ceviz (%85) ve badem (%15) yer almaktadır. Baharat bitkileri grubunda ise kimyon (%100) yer almaktadır. Parantez içindeki bilgiler 2010 yılı için ilgili ürünün kendi grubundaki oranını göstermektedir.

Tablo 9'da seçilmiş bazı meyvelerin ağaç sayısı ve üretim miktarı ile ilgili 1957-2010 dönemine ait veriler sunulmuştur. 1957 yılından günümüze kadar geçen süreçte, armut (%37) ve kayısının (%53) üretim miktarı artarken, elma (%32) ve zerdalinin (%47) üretim miktarı azalmıştır. Bu meyvelerin hepsinde meyve veren yaştaki ağaçların sayısı azalmıştır (elma %29, armut %66, kayısı %44 ve zerdali %71). Ağaç sayısında azalma olmasına rağmen armut ve kayısının üretim miktarının artması meyvecilikte verimliliği ve üretimi artıran faktörler ile açıklanabilir. 1950'li yıllardan 1980'li yıllara kadar meyve ağacı sayıları ve meyvecilik yapılan alanlarda önemli bir artış yaşanmıştır. 1980'li yıllarda yağmurlama sistemi ile sulamanın hızla yaygınlaşması ile birlikte meyve bahçelerinin yerini patates ve diğer endüstri bitkileri almaya başlamıştır (Nevşehir Valiliği:2004, 79). Diğer meyveler, taş çekirdekli ve yumuşak çekirdekli grubunda yer alan bu meyvelerden elma (%41,6) ve armut (%21,9), 2010 yılı itibarıyla grubun toplam üretim miktarının %63,5'ini oluşturmaktadır.

Tablo 9: Seçilmiş Bazı Meyvelerin Ekiliş Alanı ve Üretim Miktarı

Yıl	Elma		Armut		Kayısı		Zerdali	
	Ağaç (Adet)	Üretim (Ton)	Ağaç (Adet)	Üretim (Ton)	Ağaç (Adet)	Üretim (Ton)	Ağaç (Adet)	Üretim (Ton)
1957	583.200	11.664	380.900	3.047	238.400	1.430	360.680	3.606
1962	617.100	12.342	487.170	3.897	237.350	1.898	345.600	1.382

1967	756.019	10.397	507.075	3.358	239.900	774	398.250	3.584
1972	788.410	51.070	631.905	4.772	239.190	20.267	425.000	3.400
1977	675.110	11.476	581.176	6.398	238.700	2.148	371.000	2.968
1982	718.660	14.373	572.780	5.155	241.100	3.616	317.900	3.179
1987	839.972	27.100	564.540	2.896	245.700	495	505.970	277
1992	543.500	16.324	267.450	8.908	147.380	3.342	167.560	2.244
1997	389.720	11.021	247.107	3.644	142.289	1.648	193.259	2.163
2002	370.102	14.859	169.772	4.699	119.373	1.681	148.819	2.292
2007	359.727	12.318	159.342	4.257	112.553	1.525	98.185	1.353
2010	411.877	7.940	128.570	4.184	133.282	2.187	103.750	1.909

Kaynak: www.tuik.gov.tr; NİY:1999, 353.

Not: Ağaç sayıları, meyve veren yaştaki ağaç sayılarıdır. Ağaç sayılarına dağınık ağaçlar dahildir. 2010 yılı verileri geçicidir.

Tablo 10'da türlerine göre üzüm üretim miktarı ve bağ alanları ile ilgili veriler yer almaktadır. 1957 yılında 35.153 hektarlık bir alanda bağcılık yapılırken, 2010 yılında bağcılık yapılan alan %36,4 azalarak 22.342 hektara düşmüştür. Fakat üretim miktarı 1957 yılında 123.035 ton düzeyindeyken, 2010 yılında %16,5 artarak 143.337 tona yükselmiştir. Bağ alanlarında azalış olmasına rağmen, üretim miktarının artması bağcılıktaki verim artışından kaynaklanmaktadır. 2010 yılı itibarıyla toplam üzüm üretiminin %42'si şaraplık üzüm, %33'ü kurutmalık üzüm, %25'i de sofralık üzüm üretimidir. Tabloda yer alan veriler incelendiğinde, sofralık, kurutmalık ve şaraplık üzüm üretimindeki verimliliğin (Üretim Miktarı/Bağ Alanı) ve bu ürünlerin toplam üzüm üretimindeki paylarının yıllar itibarıyla değişiklik gösterdiği görülecektir.

Tablo 10: Türlerine Göre Üzüm Üretim Miktarı ve Bağ Alanı

	Sofralık		Kurutmalık		Şaraplık		Toplam	
	Bağ Alanı (Hektar)	Üretim (Ton)	Bağ Alanı (Hektar)	Üretim (Ton)	Bağ Alanı (Hektar)	Üretim (Ton)	Bağ Alanı (Hektar)	Üretim (Ton)
1957	-	-	-	-	-	-	35.153	123.035
1962	-	-	-	-	-	-	30.360	159.160
1967	-	-	-	-	-	-	41.965	117.559
1972	-	-	-	-	-	-	42.968	193.350
1977	-	-	-	-	-	-	35.216	158.472
1982	-	-	-	-	-	-	31.326	156.630

1987	-	-	-	-	-	-	25.535	166.439
1991	-	-	-	-	-	-	-	124.175
1992	-	-	-	-	-	-	22.970	136.386
1993	-	-	-	-	-	-	-	124.909
1994	-	-	-	-	-	-	-	161.115
1995	-	-	-	-	-	-	23.131	188.148
1996	-	-	-	-	-	-	23.262	192.350
1997	-	-	-	-	-	-	23.533	195.916
1998	-	-	-	-	-	-	23.009	183.025
1999	-	-	-	-	-	-	23.052	116.497
2000	-	-	-	-	-	-	23.226	166.049
2001	-	-	-	-	-	-	23.601	141.155
2002	-	-	-	-	-	-	23.102	161.426
2003	-	-	-	-	-	-	23.847	152.984
2004	6.494	41.693	7.358	42.953	9.755	65.857	23.607	150.503
2005	6.354	40.614	6.801	42.063	10.006	67.802	23.161	150.479
2006	6.341	10.667	6.726	12.782	9.989	14.511	23.056	37.960
2007	6.258	40.302	7.137	36.590	10.042	64.266	23.437	141.158
2008	5.931	36.344	6.799	28.526	10.528	69.722	23.258	134.592
2009	5.930	39.505	6.799	36.553	10.528	65.647	23.257	141.705
2010	5.875	35.991	6.774	46.789	9.693	60.557	22.342	143.337

Kaynak: www.tuik.gov.tr; NİY:1999, 352.

Not: 2010 yılı verileri geçicidir.

Bağ alanlarında da meyvecilikte olduğu gibi genel bir düşüş gözlenmektedir. Ancak meyvecilikte olduğu gibi verimde önemli bir artış meydana gelmiştir. Bağ alanlarının düşük bir kısmında modern bağcılık yapılmaktadır (Nevşehir Valiliği:2004, 83). Üzümün ekonomik olarak önem kazanması, bağların mekanik aletlerle tekniğine uygun olarak işlenmesi bağcılığın verimini ve önemini artırmıştır. Bu uygulama sonucunda bağ alanlarının daralmış olması verimi etkilememiştir (NİY:1999, 352).

Tablo 11’de örtü altı sebze ve meyve üretimi ile ilgili veriler yer almaktadır. Nevşehir’de örtü altı meyve üretimi yapılmamaktadır. Toplam örtü altı sebze üretimi, Tablo 6’da yer alan sebzelerin üretim miktarı toplamı ile karşılaştırıldığında, Nevşehir’deki örtü altı sebze üretiminin son derece düşük düzeylerde olduğu görülecektir. Örtü altı sebze üretiminin %92’sini domates (%70) ve hıyar (%22) üretimi oluşturmaktadır.

Tablo 11: Örtü Altı Sebze ve Meyve Üretimi (Ton)

Yıl	Toplam	Biber	Marul	Domates	Fasulye (Taze)	Hıyar	Kabak (Sakız)	Diğer
2002	219	14	18	103	-	58	-	26
2003	244	4	23	99	3	58	-	57
2004	253	6	26	103	-	76	-	42
2005	287	6	26	133	-	78	-	44
2006	195	-	24	119	-	32	-	20
2007	237	8	16	142	-	37	-	34
2008	129	-	6	106	-	15	-	2
2009	127	-	4	106	-	15	-	2
2010	273	4	5	192	-	60	-	12

Kaynak: www.tuik.gov.tr; TÜİK:2011, 129.

Not: Örtü altı üretimde, birden fazla ekilişlerin yarattığı mükerrer alanlardan dolayı ürün ekiliş alanları verilmemektedir. 2010 yılı verileri geçicidir. Örtü altı meyve üretimi sıfırdır.

Volkanik toprak içine oyulmuş depolar, kültür mantarı yetiştiriciliği için uygun bir ortam sağlamaktadır. Doğal ortamlarda yetiştirilmeye başlanan kültür mantarının üretimi gün geçtikçe önem kazanmakta ve artan talebe bağlı olarak üretimi de artmaktadır (NTSO:2004a, 14). İlin diğer bölgelere nazaran daha uygun çevre koşullarına sahip ve kaya depoların boş olduğu ilkbahar başından sonbahar sonuna kadar kültür mantarı yetiştiriciliğine uygun olduğu tespit edilmiştir. İl Tarım Müdürlüğü tarafından ilk defa 1989 yılında kompost yaparak çiftçilere dağıtılmış ve yetiştiriciliği pratik olarak çiftçilere öğretilmiştir. Bu teşvikten sonra küçük aile işletmeleri çoğalmış ve üretim tesisleri kurulmaya başlanmıştır (NİY:1999, 354).

3.4. Hayvancılık

Tablo 13'de 1957-2010 dönemine ait hayvan mevcutları ile ilgili veriler yer almaktadır. 1957 yılı ile karşılaştırıldığında 2010 yılı itibariyle, büyükbaş, küçükbaş ve tek tırnaklı hayvan sayısında ciddi bir azalış yaşanmıştır. Büyükbaş hayvan sayısında %42, küçükbaş hayvan sayısında %83, tek tırnaklı hayvan sayısında ise %96 azalış olmuştur. Arı kovanı sayısında %27'lik bir artış yaşanmıştır. Kümes hayvanı sayısında ise 2,9 katlık bir artış yaşanmıştır.

ilde mera alanlarının çok dar olması nedeniyle özellikle büyükbaş hayvancılık entansif hayvancılık (ahır hayvancılığı) şeklinde yapılmaktadır. Tablo 13 incelendiğinde, özellikle küçükbaş hayvan mevcutlarında önemli bir azalış olduğu görülecektir. Bunda en önemli faktör tarımda mekanizasyonun artması ve bu nedenle mera alanlarının ekili alanlara dönüştürülmesidir. Ayrıca ülke genelinde olduğu gibi Nevşehir’de de sanayileşme ve şehre göç, köylerdeki hayvancılıkla uğraşan nüfusun azalmasına ve bu nedenle hayvan mevcutlarının düşmesine neden olmuştur (NİY:1999, 366). Ancak hayvan mevcutlarının azalması hayvansal üretimi etkilememiş tersine ciddi oranlarda artış kaydedilmiştir. Çünkü 1950 ve 1960’lı yıllardaki sığır ırklarının çok büyük bir kısmı yerli kara ve doğu Anadolu kırmızısı iken 2010 yılı itibarıyla sığır ırklarının %95’i kültür (%42) ve melez (%53) hayvanı ırkıdır. Sığır ırkında yaşanan bu dönüşüm elde edilen et ve süt miktarını 2-3 katına çıkarmıştır (Nevşehir Valiliği:2004, 86).

Nevşehir’de sulanabilen ekim alanının az olması nedeniyle mevcut hayvan varlığına yetecek kadar yem bitkisi üretimi yapılmamaktadır. Ayrıca hayvancılık için mevcut mera alanları yetersizdir. Mevcut meralar, yıllık yağış ortalamasının az olması ve kontrolsüz otlatılması nedeniyle istenilen seviyede değildir (NİY:1999, 355).

Tablo 13: Hayvan Mevcutları

	Büyükbaş Hayvan Sayısı				Küçükbaş Hayvan Sayısı			Tek Tırnaklı Hayvan Sayısı	Kümes Hayvanı Sayısı	Arı Kovanı Sayısı
	Kültür	Melez	Yerli	Toplam	Koyun	Keçi	Toplam			
1957	400	7.800	77.525	87.725	286.437	82.355	368.792	44.310	282.000	8.200
1962	556	8.320	60.460	69.336	269.883	99.338	369.221	48.639	294.000	10.050
1967	712	10.122	60.587	71.421	281.021	86.543	367.564	46.745	328.000	11.000
1972	1.470	13.450	47.092	62.012	270.357	62.593	332.950	38.552	367.000	11.150
1977	2.530	19.785	39.540	61.855	227.730	36.170	263.900	23.449	405.000	11.510
1982	4.123	23.080	39.764	66.967	246.795	23.970	270.765	18.772	449.000	12.932
1987	7.302	30.005	25.671	62.978	209.229	9.037	218.266	16.844	457.000	9.222
1992	10.600	34.100	9.440	54.140	117.110	6.860	123.970	10.340	500.304	16.107
1997	11.940	34.230	9.690	55.860	146.510	4.990	151.500	9.580	763.370	15.363
2002	10.678	25.799	5.542	42.019	79.821	3.149	82.970	6.149	596.255	10.041
2007	14.788	28.805	2.855	46.448	66.150	2.735	68.885	2.086	725.960	8.762
2010	21.032	26.611	2.862	50.505	58.705	4.414	63.119	1.657	820.040	10.395

Kaynak: www.tuik.gov.tr; NİY:1999, 352.

3.5. Su Ürünleri

Tablo 12’de su ürünlerine ilişkin veriler yer almaktadır. Nevşehir’de su ürünleri üretimi düşük düzeylerde dir. 1996-2009 döneminde su ürünlerinin üretim miktarı azalmıştır. Su ürünlerinin büyük kısmını avlanan tatlısu ürünleri oluşturmaktadır. Yetiştiricilik (kültür balıkçılığı) grubunda alabalık, avlanan içsu (tatlısu) ürünleri grubunda levrek (sudak), sazan, yayın, siraz ve diğerleri yer almaktadır.

Tablo 12: Su Ürünleri İstatistikleri (Ton)

Yıl	Avlanan İçsu (Tatlısu) Ürünleri	Yetiştiricilik (kültür balıkçılığı)
1996	286	40
2000	258	43
2005	47	37
2009	23	9

Kaynak: www.tuik.gov.tr

Not: 2009 verileri geçicidir.

3.6. Tarımda Verimliliği ve Üretimi Artıran Önemli Faktörler

Tarımsal mekanizasyon, sulama, gübreleme, zirai mücadele ve çiftçi eğitimleri tarımda verimliliği ve üretimi artıran önemli faktörlerdir. Tarımsal sulamada çoğunlukla yer altı sularından faydalanılmakta ve %90 oranında yağmurlama sistemi ile sulama yapılmaktadır. 1950’li yıllarda zirai mücadele tamamen sırt pülverizatörleri ve el tulumaları ile yapılmaktayken, günümüzde modern tarımın gelişmesiyle birlikte modern zirai mücadele alet ve makineleri kullanılmaya başlanmıştır. Bunlar arasında en çok kullanılanı tarla ve bahçe pülverizatörleridir. Tarımda mekanizasyonu sağlayan traktör, ilaçlama, ekim, dikim, hasat ve benzeri tüm zirai alet ve makinelerde sayı ve kapasite yönüyle önemli gelişmeler kaydedilmiştir (Nevşehir Valiliği:2004, 87). Tablo 14’de tarımda verimliliği ve üretimi artıran tarımsal alet ve makinelerin sayıları verilmiştir. 1957’den günümüze kadar geçen zaman zarfında tüm tarımsal alet ve makinelerin sayısında önemli düzeylerde artış yaşanmıştır.

Tablo 14: Tarımda Verimlilik ve Üretimi Artıran Tarımsal Alet ve Makineler

Yıl	Traktör	Pulluk	Moto-Pomp	Satıfuj Derinkuyu Pompası	Mibzer	Pülverizatör	Römork
1957	350	360	-	-	135	-	317
1962	620	635	-	-	312	-	589
1967	1.046	1.118	15	45	414	3.200	993
1972	1.580	1.593	221	1.720	540	6.805	1.495
1977	3.212	3.267	782	2.981	1.153	7.310	3.019
1982	6.517	6.075	1.697	3.773	2.304	8.421	6.480
1987	9.465	9.271	2.153	5.755	3.639	9.525	9.363
1992	10.966	11.712	2.950	4.357	4.891	11.774	11.103
1997	13.414	14.497	4.342	4.782	5.325	15.488	12.931
2002	15.819	17.736	4.557	5.068	5.724	17.551	14.359
2007	16.254	18.538	4.691	5.414	5.847	18.793	15.513
2010	15.976		4.628	6.078		20.595	16.129
Yıl	Biçerdöver	Kimyevi Gübre Dağıt.	Kültüvatör	Patates Ekme Makinesi	Patates Sökme Makinesi	Sellektör	Yağmurlama Tesis
1957	21	-	35	-	-	2	-
1962	68	-	63	-	-	9	-
1967	133	-	425	-	-	45	-
1972	230	220	982	-	72	59	-
1977	283	1.002	1.700	-	213	55	258
1982	345	2.103	2.621	12	421	54	2.103
1987	409	3.890	4.753	56	913	57	4.277
1992	430	5.838	5.687	113	1.091	51	4.870
1997	452	8.125	7.771	811	1.951	56	5.517
2002	410	8.533	8.020	1.372	2.375	53	5.765
2007	467	8.852	8.208	1.389	2.327	53	5.885
2010	503	10.242	9.291	1.587	3.779	47	5.268

Kaynak: www.tuik.gov.tr; TÜİK:2011, 133; NİY:1999, 358.

Not: 2010 yılı verileri geçicidir.

4. Turizm

Günümüzde turizm sektörü dünyanın en çok gelir getiren sektörlerinden biri haline gelmiştir. Dünya genelinde turizm, küresel istihdamın %7,6'sını oluşturan yaklaşık 210 milyon kişiye iş alanı sağlamakta, 5.474 milyar dolarlık hacmiyle dünya ülkelerinin gayrisafi yurtiçi hasılları toplamının %9,4'ünü oluşturmaktadır. Dünya'da 2008 yılında en çok turizm geliri-ne sahip ilk 10 ülke sıralamasında Türkiye 8. sıradadır. Türkiye'nin turizm gelirleri ise 2007'den 2008'e önemli bir artış göstererek 18,5 milyar dolardan 22 milyar dolara çıkmıştır. (Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı:2010, 4). Turizm, ekonomik getirilerinin yanı sıra, doğru kullanıldığında ülkelere sosyal ve kültürel anlamda da katkı sağlayan etkili bir araçtır.

Hizmetler sektörü, son yıllarda artan istihdam oranı ve katma değeri ile dünyada ve Türkiye'de sürekli gelişmekte olan bir sektördür. Türkiye'de 2010 yılında hizmetler (%48,6), tarım (%25,2), sanayi (%19,9) ve inşaat (% 6,3) olmuş, tarımın payı düşerken hizmetler başta olmak üzere diğer sektörlerin payı büyümüştür. İstihdamın iktisadi faaliyet kollarına dağılımına bakıldığında tarım %23,7, sanayi %26,8 ve hizmetler % 49,5'dir. Hizmetler sektörü, turizm ön planda olmak üzere ulaşım, ticaret, haberleşme ve finansman gibi alanlarda ağırlıklı olarak Nevşehir ekonomisine de katkıda bulunmaktadır. TR71 Bölgesi'nde (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde) tarım sektöründen (% 34,9) sonra en çok istihdam yaratan sektör, turizmin de içinde bulunduğu hizmetler sektörüdür (%29,9). TR71 Bölgesi'nde bulunan 25.346 yatağın 21.895'i (%86) Nevşehir'dedir. Nevşehir doğal ve kültürel çekicilikleri, hem fiziksel hem de kurumsal turistik alt ve üst yapısının yanı sıra nüfusundan (282.337) fazla sayıda çektiği turist sayısı (659.211) ile ülkemizin önemli bir turizm bölgesidir.

4.1. Nevşehir'e Yönelik Turizm Talebi ve Konaklama Tesisleri

İstatistik verilerin kıyaslanması kolaylığı açısından, Nevşehir'e yönelik turizm talebi, konaklama tesisleri yatak arzı ve aralarındaki uyum birlikte değerlendirilmektedir. Nevşehir'de turizm gelişim süreci, bu süreçte niceliksel olarak arz ve talebin uyum derecesinin belirlenmesi ve incelenmesi; hem geçmişini değerlendirme hem de geleceğe yönelik öngörülerde bulunabilmek açısından önem taşımaktadır. Bugünü değerlendirirken, bugünlere nereden geldiğinin unutulmaması önemlidir. Kapadokya'nın seyyahlar tarafından ilk keşfi 1720 yılına kadar gitmektedir. İlk seyyahların yazdık-

ları yazılar Kapadokya'nın tarihinde yeni bir evre açmıştır. Kapadokya'nın bugün gördüğü büyük ilgiye, köklü bilimsel araştırmalara, arkeolojik kazılara, koruma projelerine ve günümüzdeki turizm canlılığına giden yol, o seyahatnamelerden kaynaklanmaktadır (Rifat:1998, 483). Kaşifler diye adlandırılabilir ilk ziyaretçiler 1950'li yıllarda görülmeye başlamış, köşeleri Nevşehir, Ürgüp ve Avanos İlçeleri olan Turistik Kapadokya'ya gelen yabancı ziyaretçilerin sayıları 1960'lı yıllarda artmaya başlamıştır (Pekşen:1988, 103). 1965 yılı öncesine ait turist sayıları konusunda tatmin edici bilgi bulunmamaktadır. Turistlerin ana ziyaret merkezleri Hacıbektaş, Göreme ve civardır. Diğer belli başlı merkezler Gülşehir ve Derinkuyu'dur. Gülşehir ve Derinkuyu'yu ziyaret eden turistlerin çoğunluğunu ise Göreme ve civarını ziyaret için gelenler oluşturur. Nevşehir'de 1965 yılında 527 yatak bulunmaktadır. Ancak turistlerin konaklayabilecekleri yatak sayısı 138'dir. Nevşehir merkezinde bulunan Şehir Palas Oteli'nin odalarında duş, diğerlerinde ise genel banyo bulunmaktadır. Ortahisar'daki turistlerin konaklayamayacakları kalitedeki Göreme Oteli'nde ise, Göreme'ye yakınlığından dolayı özellikle Almanlar olmak üzere yabancı turistler konaklamaktadır (Nevşehir Turizm Planlaması:1965, 64). 1972 yılında 66.547 yabancı, 80.221 yerli olmak üzere 146.768 turist ili ziyaret eder ve otel-motel-pansiyon olmak üzere ilde toplam 757 oda, 1739 yatak, 8 diskotek bulunmaktadır. İilde kalan turistlerin ortalama geceleme sayısının iki, ildeki müzelerin gezi ücretleri 2 liradır (Cumhuriyetin 50.Yılında Nevşehir:1973, 129-137).

Tablo 15: 1965 Yılında Nevşehir'deki Konaklama Tesisleri

Tesisin Adı	Tesisin Yeri	Turistik	Belediye	Oda	Yatak	İmkanlar
Şehir Palas	Nevşehir		.	14	28	Lokanta
Tusan	Ürgüp		.	21	43	Lokanta/Bar
Peri	Ürgüp		.	17	37	Lokanta/Bar
Pansiyon	Ürgüp		.	10	30	-----
Toplam				62	138	

Kaynak: Nevşehir Turizm Planlaması, Ankara, 1965, s. 64.

Gerçekleşen turistik yatak arzı ve talebi temel alınarak Tablo 16 ve 17 düzenlenmiştir. Turizm belgeli yatak sayısının yıllar itibari ile gelişimi Tablo 16'da, Nevşehir'de konaklayan kişi ve geceleme sayısının gelişim seyri ise Tablo 17'de verilmektedir.

Günümüzde, 274 konaklama tesisinde 9.036 oda ve 21.895 yatak, yerli ve yabancı toplam 659.211 konaklama ve 1.188.573 gecelemeyle ulaşılmıştır. Turizm işletme belgeli oda sayısı 3.988, yatak sayısı 8.895 olmak üzere 48 konaklama tesisi bulunmaktadır (5 adet 5 yıldızlı, 16 adet 4 yıldızlı, 4 adet 3 yıldızlı, 4 adet 2 yıldızlı, 18 adet özel belgeli ve 1 adet pansiyon). Mahalli idarelerce verilen işletme belgesi sahibi 5.048 oda, 13.088 yatak olmak üzere 226 konaklama tesisi bulunmaktadır (NİKTM:2011).

Konaklama olanakları ile ilgili değerlendirme; konaklama hizmeti ile ilgili binaların fiziksel yapısını, tesislerin türünü, sunulan hizmetler ve kalite düzeyini de kapsmalıdır. Konaklama tesislerinin sınıflandırılması sisteminin ciddi bir şekilde uygulandığı varsayılırsa bu sınıflandırma bir ölçüt olarak kabul edilebilir. Bu rakamlar ile ülkemizin önemli bir turizm merkezi haline gelen Nevşehir'de ekonomik ve sosyal yapı içerisinde turizm çok önemli bir konumdadır. Taşlanan kiliselerin onarılması, turizmin ekonomik faydalarından daha fazla yararlanması için uğraşmaktadır. Hepsini Alman diye bilinen yabancıların milliyetleri ve dilleri öğrenilmiştir. Turistlere ikramda bulunmak isteyen yerel halkın yerini turistlere hediyelik eşya satmaya çalışan bir yerel halk almıştır.

Dünyada yaşanan terör olayları, Yugoslavya'nın parçalanması, 1991 Irak krizi ve turist gönderen ülkelerde yaşanan ekonomik ve siyasi olaylar gibi nedenlerle bazı yıllar bir önceki yıla oranla turist sayılarında azalma olsa bile genel eğilim turist sayılarının artmasıdır. Nevşehir'e yönelik turistik talep gelişme eğilimi içerisindedir. Nevşehir'de açılan Tuzköy Havalimanı'nın ulaşım sorununun çözümüne sağlayacağı katkı ile turist sayısının daha da artacağı beklenilmektedir. Birkaç kaşif turistten paket turlar ile kitle turizmine doğru bir yöneliş yaşanmıştır. Nereden nereye gelindiğine bakıldığında sevindirici olan bu durum, ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel anlamda sürdürülebilir kalkınma ilkeleri açısından incelendiğinde sorgulanabilir bir durum söz konusudur. Çünkü toplamda 274 konaklama tesisinde 9.036 oda ve 21.895 yatak bulunmaktadır. Nevşehir bir yıl içerisinde, 365 gün x 21.895 yatak = 7.991.675 geceleme kapasitesine sahiptir. Nevşehir'de konaklama tesislerinin 1995-2011 yılları arasında ortalama doluluk oranının %37,89 olduğu görülmektedir. Mevcut yatak talebi, mevcut yatak arzından az olunca, ortalama oda doluluk oranlarının düşük kalacağı açıktır. Son verilere göre; $659.211 \times 1.8 / 365 \times 0.38 = 1.188.573 / 138 = 8.623$ yatak talebi mevcut iken 21.895 yatak bulunmaktadır. [(Gelen Turist Sayısı x Ortalama Konaklama Süresi)/(Yıldaki Gün Sayısı x Oda Doluluk Oranı)].

Bölgenin sunduğu yatak arzı ve bölgeye yönelik mevcut yatak talebi dik-kate alındığında yatak arzı fazlası bulunmaktadır. Bu durum fiyat rekabetini artırmakta, düşük doluluk oranları ve oda fiyatları ise sunulan hizmetin gerçek değerini bulamamasına neden olmaktadır. Sorunun temel nedenini turizmin mevsimsel olması ve turizm talebinin birçok faktörden kolaylıkla etkilenmesi olarak açıklamak kolaycılığa kaçmak olacaktır. Nevşehir’de temel sorun, plansız turizm gelişimidir. Bölgede yatak arzı fazlalığı, turizmde yeterli tanıtım ve pazarlama eksikliği nedeni ile yaşanan fiyat rekabeti konaklama işletmelerinin hizmet kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Bölgede yaşanan fiyat rekabeti sonucu oluşan düşük gelirler nedeni ile personele yeterli ücret verilemediği ve nitelikli işgücü istihdam edilemediği gözlenmektedir. Fiyat rekabetinin olumsuz sonuçları ise fiyat rekabetini de olumsuz yönde etkileyen şu döngünün ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Fiyat rekabeti - Konaklama işletmeleri gelirlerinin azalması - Başka hiç bir giderde kısıtlama yapamayan işletmelerin personel giderlerini kısımaya çalışması - Nitelikli işgücü istihdamı sorunu - Hizmet kalitesinin düşmesi - Hizmet kalitesinin düşüklüğünü bahane eden seyahat acentelerinin fiyat kırıdırma bakışı - Fiyat rekabeti. Bu döngü içinde yıllardır rekabet etmeye ya da ayakta kalmaya çalışan işletmeler gerçek kardan yoksun ve günü kurtardıklarına şükrederek umutlarını hep bir sonraki yıla bağlamışlardır. Amortismanlar sadece vergi avantajlarından faydalanılmak için ayrılmış ancak eskiyen araç-gereç yenilenmemiştir. 1980’li yılların ortalarından sonra kurulan ve rekabet avantajı olarak görülen yeni konaklama tesisleri günümüzde eskiyen binalara dönmektedir.

Tablo 16. 1964-2011 Yılları Arasında Nevşehir’deki Tesis ve Yatak Sayıları

Yıllar	Tesis Sayısı	Yatak Sayısı
1964	4	593
1970	5	711
1972	6	819
1983	7	1.292
1984	8	1.552
1985	12	2.246
1986	16	2.785
1987	26	5.014
1988	31	6.074
1989	37	6.760

1990	23	3559
1992	27	5030
1993	28	5273
1994	30	5629
1995	27	5756
1996	27	5624
1997	32	6449
1998	45	7897
1999	45	7821
2000	46	7913
2001	49	8052
2003	38	7390
2004	41	7.784
2005	41	7.272
2006	42	7.344
2007	41	8.094
2008	41	7.990
2009	44	8.324
2010	44	8.417
2011	48	8.895

Kaynak: Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü; Nevşehir İl Yıllıkları, Kültür ve Turizm Bakanlığı İstatistiklerinden derlenmiştir.

Konaklama tesis sayısındaki istikrarsız gelişme, işletmelerin bir yıl kapanıp, bir sonraki yıllarda el değiştirerek veya yenilenerek tekrar açılmasıyla açıklanabilir. Yatak sayıları incelendiğinde, yatak sayısı gelişiminin nispeten daha istikrarlı olduğu söylenebilir. Tesis sayısının istikrarsız gelişimine göre yatak sayısının nispeten istikrarlı artışı, mevcut tesisler bünyesine ek bina ve ek katların inşa edilmesiyle açıklanabilir. Nevşehir, belediye belgeli konaklama tesisi ve yatak sayısı ile İç Anadolu bölgesinde başkent Ankara'dan sonra ikinci sırada, Kapadokya bölgesinde ise birinci sırada yer almaktadır. Belediye belgeli yatak sayısına göre Kozaklı birinci, Ürgüp ikinci, Göreme üçüncüdür. Belediye belgeli motel yatak sayısına göre Kozaklı birinci, Avanos ikinci, Göreme üçüncüdür. Belediye belgeli otel yatak sayısına Kozaklı birinci, Ürgüp ikinci, Nevşehir Merkez üçüncü sıradadır. Belediye belgeli butik otel yatak sayısına göre Uçhisar birinci, Ürgüp ikinci, Mustafapaşa üçüncüdür. Pansiyon yatak sayısına göre Göreme birinci, Uçhisar ikinci, Mustafapaşa üçüncüdür. Göreme pansiyonculukta en gelişmiş beldedir (İlhan ve Coşkun:2005).

Tablo 17. 1982- 2009 Yılları Arasında Nevşehir'de Konaklayan Kişi ve Geceleme Sayıları

Yıllar	Konaklayan Kişi Sayısı			Geceleyen Kişi Sayısı		
	Yerli	Yabancı	Toplam	Yerli	Yabancı	Toplam
1982	12.723	39.619	52.342	18.988	130.056	149.044
1983	17.186	53.317	70.503	25.616	109.791	135.407
1984	17.290	61.441	78.731	29.382	118.950	148.332
1985	25.519	92.182	117.701	40.950	156.063	197.013
1986	25.274	112.337	137.611	35.733	211.891	247.624
1987	19.441	143.440	162.881	31.549	294.566	326.115
1988	22.155	150.742	172.897	40.104	284.815	324.919
1989	24.389	145.034	169.423	38.293	280.896	319.189
1990	35.794	130.665	166.459	64.361	268.015	332.376
1991	53.231	73.721	126.952	96.539	148.840	245.379
1992	65.785	173.124	238.909	129.963	382.473	512.436
1993	70.191	185.835	256.026	141.774	381.975	523.569
1994	72.230	142.653	214.883	129.583	267.736	397.319
1995	108.673	179.897	288.570	219.676	368.038	587.714
1996	96.485	247.343	343.828	229.424	481.756	711.180
1997	107.786	361.894	469.680	244.136	726.750	970.886
1998	132.377	399.445	531.822	249.880	745.615	995.495
1999	133.769	208.080	341.849	252.634	397.010	649.644
2000	161.690	202.777	364.467	251.522	359.415	610.937
2001	142.518	343.308	485.826	219.304	625.989	845.293
2002	165.736	325.325	491.061	281.951	612.991	894.942
2003	186.282	216.583	402.865	326.539	406.286	732.825
2004	163.029	271.084	434.113	274.885	520.090	794.975
2005	147.993	351.932	499.925	225.712	672.519	898.231
2006	183.220	257.624	440.844	290.194	459.620	749.814
2007	163.837	374.112	537.949	267.481	675.527	943.008
2008	113.804	442.602	558.512	178.124	800.449	978.537
2009	240.604	418.607	659.211	380.563	808.010	1.188.573

Kaynak: T.C. kültür ve Turizm Bakanlığı, Konaklama İstatistikleri Bültenleri (1982-2009). Kültür ve Turizm Bakanlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Tablo 17 incelendiğinde, 1982 yılında, yerli (18.988 geceleme/12.723 konaklama = 1,49) ve yabancı (130.056 geceleme/39.619 konaklama = 3,28) toplam 52.342 turist Nevşehir’de konaklamış, 149.044 geceleme ile ortalama 2,85 gün kalmışlardır. 1992 yılında, yerli (129.963 geceleme/65.785 konaklama = 1,97) ve yabancı (382.473 geceleme/173.124 konaklama = 2,21) toplam 238.909 turist Nevşehir’de konaklamış, 512.436 geceleme ile ortalama 2,14 gün kalmışlardır. 2002 yılında, yerli (281.951 geceleme /165.736 konaklama = 1,70) ve yabancı (612.991 geceleme/325.325 konaklama = 1,88) toplam 491.061 turist Nevşehir’de konaklamış, 894.942 geceleme ile ortalama 1,82 gün kalmışlardır. 2009 yılında, yerli (380.563 geceleme/240.604 konaklama = 1,58) ve yabancı (808.010 geceleme/418.607 konaklama = 1,93) toplam 659.211 turist Nevşehir’de konaklamış, 1.188.573 geceleme ile ortalama 1,8 gün kalmışlardır. Nevşehir’de geceleme sayısını artırmak için turistlerin Nevşehir’de kalış süresini uzatmak mantıklı bir öneridir. Ancak yukarıdaki rakamlara bakıldığında 1982’de 2,85 gün olan ortalama kalış süresi 2009 yılında 1,8 gün ortalama kalış süresine düşmüştür.

Nevşehir, doğal ve kültürel çekicilikleri, hediyelik eşya mağazaları ile tur yaratan bir turistik bölgedir. Konaklama tesislerinin sadece gecelemeyle yönelik olarak planlanmış olması ve boş zaman değerlendirme olanaklarının yetersiz olması, insanların tatil için daha fazla kalmalarını engellemektedir. O nedenle gelen turistler 2 günden fazla gecelememektedir. Doğal ve kültürel çekicilikleri ile ilişkilendirilecek, turistlerin isteğine uygun boş zaman değerlendirme faaliyetlerinin artırılması kalış süresini uzatabilir.

Tablo 18. Nevşehir’in Türkiye Aktif Dış Turist Sayısındaki Payı

Yıllar	Türkiye’ye Gelen	Nevşehir’e Gelen	%
1982	1.148.000	39.619	3,45
1983	1.507.000	53.317	3,53
1984	1.855.000	61.441	3,31
1985	2.190.000	92.182	4,20
1986	2.397.000	112.337	4,68
1987	2.906.000	143.440	4,93
1988	4.265.000	150.742	3,53
1989	4.516.000	145.034	3,21

1990	5.398.000	130.665	2,42
1991	5.553.000	73.721	1,32
1992	7.104.000	173.124	2,43
1993	6.525.000	185.835	2,84
1994	6.670.000	142.653	2,13
1995	7.726.000	179.897	2,32
1996	8.614.000	247.343	2,87
1997	9.689.000	361.894	3,73
1998	9.752.000	399.445	4,09
1999	7.483.000	208.080	2,78
2000	10.412.000	202.777	1,94
2001	11.618.000	343.308	2,95
2002	13.246.875	325.325	2,45
2003	8.991.456	216.583	2,40
2004	10.981.763	271.084	2,46
2005	12.952.616	351.932	2,71
2006	11.896.571	257.624	2,16
2007	14.794.270	374.112	2,52
2008	13.647.606	442.602	3,24
2009	14.388.998	418.607	2,90
Ort. Turist Sayısı	7.793.863	218.026	2,98

Kaynak: Konaklama İstatistikleri Bültenleri (1982-2009). Kültür ve Turizm Bakanlığı, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

Tablo 18 incelendiğinde Nevşehir'in Türkiye aktif dış turist sayısındaki payının, bazı yıllar dalgalanma olsa bile 1980'li yıllara göre düştüğü görülmektedir. Bunun temel gerekçesi Nevşehir'deki turizmin doğasının, Türkiye'nin diğer bölgelerinden farklı olmasıdır. Türkiye'ye yönelik turist sayısı "her şey dahil" sistemi ile 1992'ye göre 2009 da ikiye katlanmıştır. Böyle bir sistem olmamasına rağmen aynı başarıyı Nevşehir'de göstermiştir. Ancak Nevşehir'de kalış süresi sadece iki gün olduğu için aynı orandaki turist sayısı artışı, otellerin doluluk oranlarına aynı şekilde yansımamaktadır.

Nevşehir'i ziyaret eden yabancı turistlerin geceleme sayılarına göre ortalaması alındığında sırasıyla ilk altı ülke Fransa, Japonya, İspanya, Almanya, İtalya ve Amerika Birleşik Devletleri'dir. Nevşehir'i ziyaret eden yabancılar,

geliş amaçlarını gezi ve eğlence (%55) ve kültür (%22) olarak ifade etmektedir. Yabancıların Nevşehir'i ziyaret amaçları içinde sportif ilişkiler % 0,11, yakınları ziyaret % 0,66, sağlık % 0,01, dini % 0,09, alışveriş % 0,05, toplantı % 0,32, konferans, kurs, seminer % 0,32, görev % 0,52, ticari ilişkiler ve fuar % 0,32 ve diğer amaçlar ise % 0,19 olarak yer almaktadır (İlhan ve Coşkun:2005, 109-111).

4.2. Yiyecek ve İçecek Hizmetleri

Bir otele bağımlı ya da bağımsız olsun turistler tarafından kullanılan restoranlar, barlar ve diğer yeme-içme işletmelerinin envanteri sunulan mutfak tipi ve çeşidi, yiyecek ve içecek servisinin kalitesi, yiyecek ve içeceklerin fiyat düzeyi, sağlanan temizlik ve hijyen düzeyi, fiziksel çekicilik ve konfor düzeyi, konaklama tesisleri ve tur güzergahlarına göre yeme-içme tesislerinin yerleşimi gibi ölçütler ile değerlendirilebilir. Otellerin bünyesinde bulunanlar dışında, Göreme, Avanos, Ürgüp ve Uçhisar bölgenin yeme-içme ve eğlence merkezleri olarak bilinmektedir. Bu yerleşim yerlerinin dışındaki yerlerde bulunan yeme-içme tesisleri çoğunlukla yerel halka hizmet veren işletmelerdir. Yeme-içme ve eğlence yerlerinin sayısı yetersizdir. Konaklama tesislerinin dışındaki bar, disko ve şarap evlerinin kapasiteleri çok büyük olmamakla beraber buralarda samimi bir atmosfer yaratılmakta, bazılarında canlı müzik bulunmaktadır. Yeme-içme tesislerinin turistik açıdan en meşhurları kaya oyma restoranlardır. Bölgede dokuz adet kaya oyma restoran bulunmaktadır. Kaya oyma restoranlarda değişik eğlence hizmetleri sunulmaktadır. Birkaçının dışında yiyecek içecek işletmelerinde mutfaklara ayrılan alanlar ise çok dar olup, temizlik, hijyen ve sanitasyon düzeyi çok düşüktür. Çok iyi yönetilen bazı restoranların dışında yeme-içme işletmelerinde sunulan hizmetin düzeyinin vasatın altında olduğu söylenilebilir. Çoğu yeme-içme ve eğlence yerlerinde çalışan personeli, özel kıyafetleri olmadığı için başkalarından ayırmak bile güç olmaktadır (İlhan ve Coşkun: 2005).

4.3. Seyahat Acentesi, Rehberlik ve Turist Bilgilendirme Hizmetleri

Nevşehir'de TÜRSAB'ın bölge temsilciliği bulunmaktadır. Nevşehir bölgesinde toplam olarak 2011 yılı itibari ile 83 A Gurubu seyahat acentesi bulunmaktadır. Bölgede turizm hareketleri daha çok grup turlarından oluşmaktadır. Bölgede bulunan seyahat acentelerinin yoğun olarak faaliyette buldukları hizmet alanı, bölge içinde günlük tur düzenlenmesidir. Bölgeye yönelik turistik talebin zaten organize turlar ile gelen turist-

lerden oluşması ve münferit olarak gelenlerin azlığına rağmen 83 adet seyahat acentesinin hizmet vermeye çalışması iş alanını daraltmakta ve acenteler arasında bir rekabet oluşmaktadır. Kapadokya Turist Rehberler Derneği'nin (KARED) görüşlerine göre Nevşehir'de hizmete hazır her dilde rehber bulunmaktadır. Ancak bölgede İspanyolca, Yunanca, Korece dillerinde yeterince rehber bulunmadığı bilinmektedir. KARED'e göre en önemli sorun acentelerin rehberlere günlük tarifinin altında ücret teklif etmesidir. Bilgilendirme hizmetleri, turizm danışma büroları ve rehberler tarafından sağlanmaktadır. Turizm danışma büroları; yerleri, çalışan kişi sayısı, çalışanların eğitim durumları, yabancı dilleri ve tanıtım materyalleri açısından yetersizdir.

4.4. Hediyeelik Eşya Mağazaları

Hediyeelik eşya mağazaları turistik üst yapının önemli bir unsurudur. Hediyeelik eşya mağazaları konumları, binaları, personel sayıları ve nitelikleri açısından değerlendirilebilir. Hediyeelik eşya mağazalarının aralarında ölçek bakımından çok büyük farklar bulunmaktadır. Bakı noktalarındaki seyyar satıcılardan, bir iki kişinin işlettiği atölyelerden, elli ve daha yukarı kişinin çalıştığı mağazalara kadar değişik ölçeklerde hediyeelik eşya satış noktaları ve mağazaları bulunmaktadır. Hediyeelik eşya mağazaları halı, kuyum-oniks ve çanak-çömlek konularında ihtisaslaşmışlardır. Nevşehir'de toplam 183 alışveriş mağazası bulunmaktadır. Avanos 59 alışveriş mağazası ve dükkan sayısı ile birinci, Göreme 37 ile ikinci, Ürgüp 33 ile üçüncü sıradadır. Avanos 47 çanak-çömlek alışveriş mağazası ile Nevşehir'in çanak çömlekçilik merkezidir. Halı alışveriş mağazası sayısında ise 22 mağaza ve dükkan ile Ürgüp birinci sıradadır. Kuyum ve Oniks'de 4 mağaza ile Uçhisar birincidir. Hediyeelik eşya mağazası sayısında 27 mağaza ile Göreme birinci konumdadır. Görüldüğü gibi sadece mağazalar değil yerleşimler de halı, kuyum-oniks ve çanak-çömlek konularında ihtisaslaşmışlardır. Ancak bölgedeki hediyeelik eşya satışlarının % 90'ı büyük alışveriş mağazalarında, %10'u bölgedeki diğer küçük ölçekli alışveriş mağazalarında yapılmaktadır. Büyük ölçekli hediye satış mağazalarının müşterilerinin neredeyse tamamı grup turlardan acente bağlantısı ile sağlanmaktadır. Büyük ölçekli bir halı mağazasına bir yıl içinde ortalama 30.000 kişi girmektedir. Bir otobüs dolusu ziyaretçi, yaklaşık 40 kişi, bir grup kabul edilmektedir. Aynı anda 10-15 grubu birden karşılayabilecek bir kapasiteye sahip halı mağazaları bulunmaktadır. Her gruba 2-3 saat içerisinde halının tarihçesi, nasıl üretildiği ve çeşitlerinin tanıtımını içeren gösteriler eşliğinde satış işle-

mi gerçekleşmektedir. Hediyeelik eşya mağazaları aynı zamanda bölgenin önemli turistik çekiciliklerini oluşturmakta, alışveriş turizmi sayesinde bölgeye yönelik önemli bir turistik talep yaratmaktadır. Hediyeelik eşya mağazalarının ortak sorunu; müşteri çekmek için acente ve rehberlere ödedikleri komisyon oranlarının dünyada kabul gören %10-15 gibi oranları çok aşmış olmasıdır. Yüksek komisyonlar ile artan maliyetler ya yüksek fiyatlar ile müşterilere yansıtılmakta ya da işletmelerin kar marjını düşürmektedir. Bu ise müşteri memnuniyetsizliğine ve işletmelerin ekonomik sıkıntılara girmesine neden olmaktadır. Her ne kadar yüksek komisyonlar ile çalıştırılabildiği söylene de mevcut sistemin sürdürülebilirliği, Nevşehir turizmin sürdürülebilirliği açısından tehdit oluşturmaktadır (İlhan ve Coşkun:2005)

4.5. Nevşehir'in Turistik Çekicilikleri

Turizm faaliyetlerinin devamı için turizm sisteminin bütün elemanları önemli olmasına rağmen, bölgesel çekicilikler ve çekim kaynakları bu sistemi harekete geçiren itici gücü oluşturur. Bir bölgede yeterli düzeyde çekicilik olmadığı zaman turizmin geliştirilmesi mümkün olmayabilir. Bölgenin ne tür çekiciliklere sahip olduğu ve çekiciliklerinin özellikleri; ne tür çekicilik kaynaklarını geliştirebileceği ya da koruyacağını, çekicilik kaynaklarına dayalı olarak hangi turistik faaliyetlerin geliştirebileceği ya da birleştirebileceği ve turistik alt (fiziksel ve kurumsal) ve üst yapının şeklini ya da durumunu ortaya çıkarır. Öncelikle bölgede var olan çekicilikler ve çekim kaynakları tanımlanmalı, özellikleri belirlenmeli ve stratejilere ışık tutacak şekilde belirli ölçütlere göre değerlendirilmelidir. Çekiciliklerin yeri ve ulaşılabilirliği, turizm açısından önemi ve tanınmışlığı, taşıma kapasitesi, özgünlüğü, bölgenin sunduğu ortam (çevresel kalite, misafirperverlik ve ödenen para ve zamana değmesi) çekiciliklerin değerlendirilmesinde dikkate alınması gerekli ölçütlerdir. Turizm planlamasında özellikle önemli olan konu turistlere uygun çekiciliklerin kapsamının açık bir şekilde belirlenmesidir. Çekiciliklerin kapsamı çok çeşitli ve yaygın bir dağılım gösterebilir. Neredeyse hesaplanamayacak kadar geniş olan bu dağılım, turizm politikasının belirlenmesinde planamacının görevini daha karmaşık hale getirir. İlgili değişkenlerin çokluğu nedeni ile turistik çekiciliklerin geliştirilmesinde akılcı bir seçimin yapılabilmesi, politikacılar, planamacılar, yatırımcılar ve yöneticiler için de ortak ve oldukça zor bir görevdir. Bu zor görevi kolaylaştırmanın yollarından biri de bölgedeki çekiciliklerin ayrıntılı bir şekilde sınıflandırılmasıdır. Bölgesel çekicilikler ile ilgili verilerin toplanabilmesi için çekicilikler ve pazarlar ayrı ayrı incelenmesine rağmen, bölge

turizminin başarılı olabilmesi için bölgesel çekicilikler ve faaliyetlerin bölgenin hedef turizm pazarları ile uyumlu olması gerekir. Turistik çekiciliklerinin araştırılması ve değerlendirilmesi için bölgedeki çekicilik türlerinin anlaşılması gereklidir. Çalışma amacını aşmamak için burada Nevşehir'in sahip olduğu temel çekicilikler başlıklar halinde verilecektir. Doğal çekicilikler; dünyada eşi ve benzeri olmayan peri bacaları ve vadilerin oluşturduğu doğal güzelliklerdir. Volkanik kaynaklı jeolojik bir yapıya sahip olan Nevşehir, rüzgar ve yağmur erozyonunun meydana getirdiği ve peribacası olarak tanımlanan ilginç doğal oluşumların ve vadilerin yer aldığı bir bölgedir. Nevşehir kış sporları için uygun olmamakla birlikte bir uydu çekicilik olarak kabul edilebilecek Erciyes Dağı, dağcılık ve trekking açısından Hasan Dağı, Aladağlar, Boklar Dağları bölgenin önemli turizm çekim gücüne sahip doğal kaynaklarıdır. Fiilen bu dağlarda atlı turlar ve yürüyüş turları düzenlenmektedir. İlin belli başlı akarsuyu Kızılırmak'tır. Özellikle Gülşehir ve Avanos ilçelerinde Kızılırmak'dan rekreatif amaçlı faydalanmak mümkündür. Doğal görüntüsünün cazibesinin yanı sıra kenarlarında dinlenme ve eğlence yerleri, kampingler yapılmasına uygundur. Ancak akarsu sporlarına elverişli olup olmadığının tespiti için ayrıntılı araştırmaya ihtiyaç vardır. Nevşehir'de çok sayıda içme ve kaplıca vardır. Nevşehir'deki içmeler ve kaplıcalar, özellikle Kozaklı'da, gelişen turizme paralel olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Ancak yeterli düzeyde değildir.

Nevşehir'in önemli kültürel çekicilikleri; kilise ve manastırlar, yeraltı şehirleri, antik kentler, Selçuklu ve Osmanlı mimari eserleri, bölge mimarisi, müzeler, geleneksel el sanatları ve etnografi değerler, sosyal ve kültürel etkinlikler ve yöresel beslenme biçimleri ve yiyecek-içecek (özellikle şarap) çeşitleridir.

Çekicilikler; çevre turları ve uzun süreli kalış sağlayan çekicilikler olmak üzere sınıflandırılabilir. Birinci grup çekicilikler (yol güzergahındaki manzaralı alanlar, önemli doğal alanlar, kamp alanları, özgün yapılar, dini ve kültürel yerler, yiyecek-içecek ve eğlence yerleri, tarihi binalar, anıtlar ve alanlar) tur talebi yaratan ve yeniden kullanılmayan çekiciliklerdir. İkinci grup çekicilikler (resort oteller, avcılık ve su sporu alanları, tatil kompleksleri, festival ve kutlamalar, kongre ve toplantı yerleri, kumar merkezleri, spor alanları, ticaret alanları, bilim ve teknoloji merkezleri, eğlence parkları) aynı ziyaretçiler tarafından tekrar kullanılma olasılığı yüksek olan, bir yerde uzun süre kalmayı gerektiren ve bir bölge ya da bölge yakınında toplanmış olan çekiciliklerdir. Nevşehir'in sahip olduğu çekicilikler dikka-

te alındığında Nevşehir'in birinci grup çekiciliklere sahip olduğu ve tur yaratabildiği görülmektedir. Yapılan talep analizleri ve bölgedeki ortalama iki gece bir gündüz konaklanması da bu tespiti desteklemektedir. Bu nedenle Nevşehir'de ikinci sınıf çekicilik türlerinin geliştirilmesine ihtiyaç bulunmaktadır. Sahip olunan bütün doğal ve kültürel çekiciliklerin çekim güçlerinin artırılabilmesi için turistler kadar yerel halkın ihtiyaçlarını da dikkate alarak, bu çekicilikler ile ilişkili rekreatif faaliyetlerin zenginleştirilmesi gerekmektedir.

Sonuç

1987-2001 döneminde Nevşehir'in GSYH'dan almış olduğu pay %0,59'dan %0,45'e gerilemiştir. 1987 ve 2001 yılı GSYH rakamları karşılaştırıldığında, Türkiye'nin GSYH'nda %48, Nevşehir'in GSYH'nda ise %13'lük bir yükseliş yaşanmıştır. GSYH rakamlarına göre Nevşehir ekonomisi, Türkiye ekonomisindeki büyümeye paralel bir büyüme gösterememiş ve GSYH'dan aldığı pay azalmıştır.

1987-2001 döneminde GSYH'dan en fazla pay alan sektör tarım sektörü olmuştur. Ancak bu dönemde tarım sektörünün payında yaklaşık %31'lik azalış, ticaretin payında ise %15'lik yükseliş yaşanmıştır. Ticaretteki %15'lik artışın temel kaynağı otel lokanta hizmetlerinde yaşanan %14,3'lük artıştır. 1987-2001 döneminde Nevşehir ekonomisinde tarımdan turizme doğru bir dönüşüm yaşanmıştır.

1954 yılında il olan Nevşehir sanayi, tarım ve turizm sektörlerindeki potansiyellerini yeterince kullanamamıştır. 1997 yılına kadar kalkınmada öncelikli yöreler kapsamına alınmaması nedeniyle teşvik sisteminden yararlanamaması, kamu yatırımlarından yeterince faydalanamaması, organize sanayi bölgesi kurulması konusunda yaşanan sorunlar yatırımların çevre illere kaymasında etkili olmuştur.

Nevşehir ekonomisinde turizm önemli ve öncü bir sektördür. Ancak, ekonominin bütün sektörlerinin ilin kalkınmasında ayrı ve önemli bir yeri vardır. TR71 Bölgesi'nde ihracatın ithalatı karşılama oranı 1,54 çıkarken, Türkiye'de ise bu oran 0,72 olarak görülmektedir. Bölgede ihracat yüksek olmasına rağmen ithalatın düşük olması, bölgenin ekonomik yapısından dolayı yatırım malları ithalatının Türkiye'ye oranla daha düşük olmasından kaynaklanmaktadır. Ülkemizin cari açık sorunu dikkate alındığında

Nevşehir’de sanayi, tarım ve turizm sektörlerinin birlikte teşvik edilmesinin önemi ortaya çıkmaktadır. Nevşehir’de tarım, sanayi ve turizm, üç sektörde de ihracatçı konumundadır. Ancak, tarım ve özellikle taşa toprağa dayalı sanayide ürünler işlenmeden ihraç edilmektedir.

Hayvancılıkta arı kovana sayısında %27’lik bir artış, kümes hayvanı sayısında ise 2,9 katlık bir artış yaşanmıştır. Büyükbaş hayvan sayısında %42, küçükbaş hayvan sayısında %83, tek tırnaklı hayvan sayısında ise %96 azalış olmuştur. Ancak hayvan mevcutlarının azalmasına rağmen sığır ırklarındaki değişiklik, hayvansal gıda üretiminde yüksek oranlarda artış sağlamıştır. Nevşehir’de su ürünleri üretimi düşük düzeydedir ve yıllar itibarıyla su ürünlerinin üretim miktarı azalmıştır.

Yağmurlama sistemi ile sulamanın yaygınlaşması, zirai mücadelede daha modern alet ve makinelerin kullanılması ve traktör, ilaçlama, ekim, dikim, hasat ve benzeri tüm zirai alet ve makinelerin sayısında yaşanan artış tarımda verimliliğin ve üretimin artmasını sağlamıştır. Tarım sektöründe üretimi yapılan temel ürünler patates, şeker pancarı, buğday, arpa ve üzumdür. Sebze üretiminde en fazla paya sahip olan ürünler domates ve kabaktır (çerezlik). Meyvecilikte ise üretimi yapılan temel ürünler üzüm, elma ve armuttur. Nevşehir’de örtü altı sebze üretimi çok düşük düzeydedir. Ancak Kozaklı’da termal seracılık için önemli bir potansiyel bulunmaktadır. Nevşehir’de imalat sanayi büyük ölçüde tarıma dayanmakta ve sanayi kuruluşları gıda sanayinde yoğunlaşmaktadır. Gıda sektörüne yönelik yatırımlar, özellikle patates ile üzüm ve mamullerinin işlenmesine yönelik yatırımlar için önemli bir potansiyel bulunmaktadır.

Ponza taşı, ihracat ve büyük bir istihdam kaynağıdır, ancak işlenmeden ihraç edilmektedir. Ponza taşı işleyerek katma değerini artıracak işletmelere ihtiyaç vardır. Türkiye’nin bir deprem ülkesi olduğu ve birçok bölgesinde yoğun kış ikliminin hüküm sürdüğü dikkate alındığında, hafiflik, dayanıklılık ve ısı yalıtımı açısından önemli üstünlükleri olan perlit ve ponza madenleri inşaat sektöründe değerlendirilerek ülke ekonomisine önemli katkılar sağlayabilir.

Çevrenin kalitesini ve yerel halkın isteklerini dikkate alan bölgesel sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınmaya bütün sektörlerin katkısını artırmak için Nevşehir’e gelen yerli ve yabancı turist sayısını, kalış sürelerini ve harcamalarını artırmak, yerel halk için mevcut rekreasyon fırsatlarını muhafaza et-

mek ve geliştirmek, yerel halka turizmde istihdam ve gelir artırıcı imkanlar sağlamak (turizm ve ekonominin diğer sektörleri arasında ileriye ve geriye dönük bağlar geliştirmek, ekonominin küçük ölçekli kesimlerine yardımcı olmak ve danışmanlık hizmeti vermek), çevre üzerindeki mevcut ve potansiyel olumsuz etkileri kontrol etmek (büyük öneme sahip kaynakların veya alanların belirlenmesi ve arazi kullanım planlaması için programlar ve yönetim rehberleri oluşturmak, katı atık toplama sisteminin etkinliğini artırmak, turizmim tutundurulması için sosyokültürel mirası korumak veya geliştirmek, bunun için yerel halkta ilgi uyandırmaya yönelik örgütler kurmak, fonlar oluşturmak, danışmanlık etmek), yerel çıkar gruplarına turizm kalkınması konusunda görüşlerini bildirme fırsatları vermek, mevcut danışmanlık ve katılım sisteminin düzeyini yükseltmek, turizmden elde edilen vergi, kira ve yatırımlar yolu ile bölgesel geliri artırmak gerekmektedir.

Turist memnuniyetini sağlamak ve artırmak için turist-yerel halk arasındaki iyi ilişkileri güçlendirmek, misafirlerine karşı iyi davranmalarının gerekliliği ve turizmin öneminin anlaşılması için yerel halkın eğitilmesi, yerel değerleri ve gelenekleri anlaması için turistleri bilgilendirmek, turistlere sunulan mal ve hizmetlerin kalitesini ve fiyatlarını kontrol etmek, turizm hizmetleri için kalite kontrol ve sertifikasyon sistemleri kurmak, turizm endüstrisi ile ilgili yerel halk için danışmanlık ve eğitim sağlamak gerekmektedir.

Yatırımcılar üzerindeki maliyet zorluklarını azaltmak için karlı yatırımı teşvik eden yasalar/düzenlemeler/politikalar oluşturmak, yatırım projelerinin uygulanmasını kolaylaştırmak, uygulama süreci ile ilgili hükümet birimleri arasındaki işbirliğini geliştirmek, mevcut idari uygulama ve düzenlemeleri daha elverişli hale getirmek, yatırımlarda ve pazarlamada kamu/özel sektör arasındaki işbirliği ve yardımlaşmayı geliştirmek, kamu sektörünün bütçesinin turizm geliştirme projeleri için artırılması, daha iyi işbirliğine olanak sağlaması için hem özel hem de kamu örgütlenme yapısında değişiklikler yapılması, yatırım için potansiyeli olan mevcut ve yeni alanlarda altyapının artırılması ve iyileştirilmesi gerekmektedir.

Özel ilgi turizm türlerinin (kongre, gastronomi, termal vb.) ve rekreatif olanakların artırılması, hem turist sayısını artıracak hem de turistlerin bölgedeki kalış süresini uzatarak atıl yatak kapasitesinin kullanılmasını sağlayacaktır. Bu nedenle bu alanlardaki olanakların tespiti için yeni araştırmalara ve tespit edilen alanlarda da yeni yatırımlara ihtiyaç vardır.

Kaynaklar

AHA, 2010, Ahiler Kalkınma Ajansı, TR71 Bölgesi (Aksaray, Kırıkkale, Kırşehir, Nevşehir, Niğde) Bölge Planı - 2010-2013, T.C. Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı, Kayseri.

Başbakanlık Yatırım Destek ve Tanıtım Ajansı, 2010, Turizm Sektörü Raporu.

Cumhuriyetin 50.Yılında Nevşehir, 1973, Tisa Matbaası, Ankara.

İlhan, İbrahim ve Mevlüt Coşkun, 2005, Nevşehir İli Turizm Gelişiminin Mevcut Durumu ve Geleceğine Yönelik Öneriler, s.1-179, (Kültür ve Turizm Bakanlığı'na rapor olarak sunulmuştur), İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Nevşehir Valiliği, Nevşehir.

Nevşehir Turizm Planlaması, Ankara, 1965

MTAGM, Maden Tetkik ve Arama Genel Müdürlüğü, Ankara.

Nevşehir Valiliği, 2004, Nevşehir'in 50. Yılı, Osmanlı Ofset Matbaası. 2004.

NİY, 1999, Nevşehir İl Yıllığı 1998, Başbakanlık Basımevi, Ankara.

NİKTM, 2011, Nevşehir İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü.

NTSO, 1995, Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası İktisadi Raporu, Mart 1995.

NTSO, 1998, Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası Rehber'98, Ağustos 1998.

NTSO, 1999a, Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası Rehber 99, Devran Matbaacılık.

NTSO, 1999b, Nevşehir İline Ait Genel ve Ekonomik Bilgiler, 15 Mayıs 1999.

NTSO, 2004a, Nevşehir Ticaret ve Sanayi Odası İktisadi Raporu, Şubat 2004.

NTSO, 2004b, "Nevşehir İlinin Sürdürülebilir Ekonomik Gelişmeyi Yakalayabilmesi İçin Çözüm Bekleyen Öncelikli Sorunlar" (Sanayi ve Ticaret Bakanı Ali Coşkun'a Sunulmak Üzere Hazırlanan Rapor), 20 Şubat 2004.

Kültür ve Turizm Bakanlığı. Turizm İstatistikleri Bültenleri 1982-2005. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.

Kültür ve Turizm Bakanlığı. Konaklama İstatistikleri Bültenleri 2005-2009. T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara.

Pekşen, Yalçın, 1988, Nevşehir'den Newyork'a: Gezi Notları, Dördüncü Basım, Varlık Yayınları, İstanbul.

Rifat, Samih, 1998, "Gezginlerin Kapadokyası" , Kapadokya, Ayhan Şahenk Vakfı, İstanbul.

T.C.K.T.B. (2008), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Konaklama İstatistikleri.

TUİK, 2011, Bölgesel Göstergeler TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir) 2010, TUİK Matbaası, Ankara.

TUİK, 2010, Bölgesel Göstergeler TR71 (Kırıkkale, Aksaray, Niğde, Nevşehir, Kırşehir) 2009 TUİK Matbaası, Ankara.

www.tuik.gov.tr